AUTHOR:

HORATIUS FLACCUS, QUINTUS

TITLE:

HORATII BREF OM SKALDEKONSTEN

PLACE:

HELSINGFORS

DATE:

1901

Master Negative #
93-81196-7

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

87HM
DZ6

Ars poetica. Swedish. ~~Gustafsson~~

Horatius Flaccus, Quintus.

Horatii bref Om skaldekonsten, tolkadt af F. Gustafsson... Adiectae sunt adnotationes ad artem Horatii criticae. Helsingfors, 1901.

61 p. 27½ cm.

On cover: Inbjudning till åhörande af det offentliga föredrag med hvilket professorn i estetik och nyare litteratur vid Kejserliga Alexanders universitet i Finland... Eliel Aspelin tillträder sitt embete.

37295

Restrictions on Use:

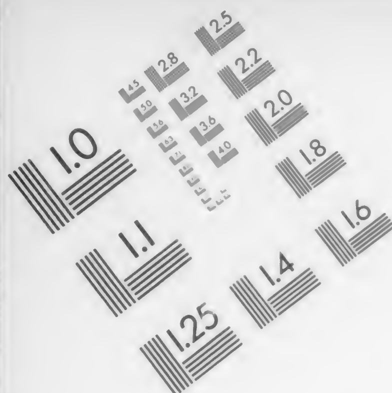
TECHNICAL MICROFORM DATA

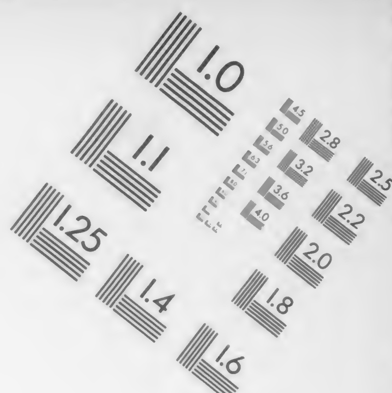
FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 12x

IMAGE PLACEMENT: IA IIA IB IIB

DATE FILMED: 3-29-93 INITIALS MGJ

FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management

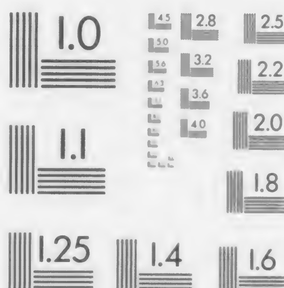
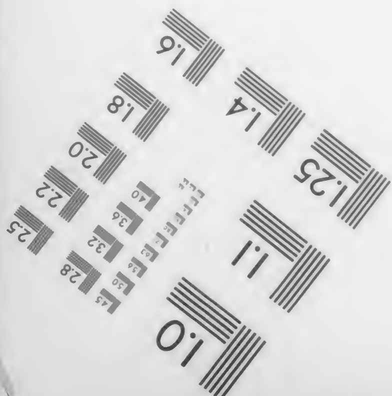
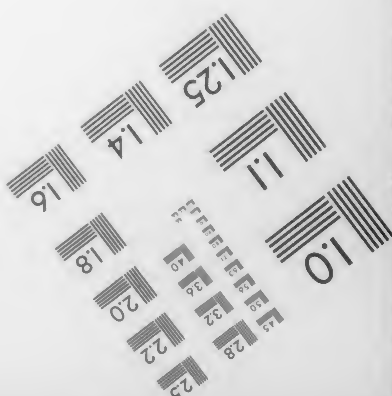
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

Centimeter

Inches

No. 5

INBJUDNING

TILL

ÅHÖRANDE AF DET OFFENTLIGA FÖREDRAG

MED HVILKET

PROFESSORN I ESTETIK OCH NYARE LITTERATUR

VID KEJSERLIGA ALEXANDERS UNIVERSITETET I FINLAND

FILOSOFIEDOKTORN

ELIEL ASPELIN

TILLTRÄDER SITT EMBETE

HELSINGFORS 1901
OSAKEYHTIÖ WEILIN & GÖÖS AKTIEBOLAG
Kejs Alex.-Universitetets boktryckeri.

No. 5

HORATII BREF OM SKALDEKONSTEN

TOLKADT

AF

F. GUSTAFSSON

AKADEMISK INBJUDNINGSSKRIFT

Adiectae sunt adnotationes ad artem Horatii criticae.

HELSINGFORS
1901

Den tid, då Horatii bref om skaldekonsten författades, omkring år 18 f. Kr.[1], bar fredens och lugnets kännemärke. Mer än två lustrer hade förgått efter det Augustus genom segern vid Actium befästat freden och sin egen herskaremakt. Österns första ingrepp i det romerska rikets maktsfer var afvisadt, gränsmarkernas barbarer voro ännu ingen egentlig fara, och i det inre hade en klok och rättvis styrelse, en verkligen öfverlägsen regeringskonst fullständigt tystat ned den redan tidigt förlamade oppositionen. Den allmänna tryggheten gaf handeln och näringarna inom och utom Italien ny fart; början gjordes till den storartade sammansmältningsprocess, som icke mer med tvång, utan med inre nödvändighet förenade provinserna och Rom; folkökningen blef alt starkare; välståndet tillväxte; räntefoten gick ned; de mest skriande motsatserna emellan rikedom och armod utjämnades. Människokärleken mildrade småningom Marsfolkets gröfre instinkter, och tillochmed slafvens lott blef dräglig.

Under de närmast föregående periodernas blodiga, grymma sammanstötningar emellan olika klasser, mellan partierna och mellan våldsmaktens män hade väl de sedliga begreppen i betydlig mån förvridits eller rent af blifvit upplösta. Roflystnaden och njutningsbegäret i förening hade stegrat sin framfart. Hvarje ideellare lifsåskådning tyktes proskriberad. Men den lefde likväl, och den återvände i fredens skygd. Äfven religionen, som hos

---

[1] J. Vahlen, Berliner akademins Monatsberichte, 1878, sid. 688 ff. Th. Mommsen, Hermes 15, 1880, s. 103 ff. och 20, 1885, s. 282.

romarne saknade det mesta af stämning och skönhet, men erbjöd så mycket mer af reelt innehåll och sedlig styrka, hade kvar sin helgd och fick en ny, folklig lifsform i den då ännu tidsenliga kejsarkulten [1]). Vishetsläran var nu en lika viktig beståndsdel i den högre bildningen som redan tidigare poesin, och minnet af vältalighetens — i hela världsodlingen — skönaste blomstring lefde i skolan och ännu äfven i lifvet. Det hade i prosan och i poesin utbildat sig en bestämd fin smak och en litterär stil, som uppburos icke vid ett hof allena, Augusti, utan vid flere: hos Maecenas, hos Messalla, hos Pollio. De genomträngde naturligtvis icke all publik, all litteratur — något som väl ingen period tilsvidare kan uppvisa — men de funnos där och de höjde småningom den allmänna nivån. Att romarandan under sin jämförelsevis rapida utveckling röjde en stark poetisk kraft, fastän sin egen, egendomliga kraft, bevisas — trots all greciserande litteraturhistoria — däraf, att självständiga romerska författare kunde dyka fram ur öfvermåttet af grekiska former, grekiska motiv, grekiskt mästerskap i poesin, skalder sådana som en Lucretius och en Catullus, och det redan i omstörtningens mest upprörda tider. Grekland lefde nu mest på sina minnen och på sin lärdom. Rom var, likasom nu Paris för Frankrike och i viss mån för världen, obestridt centrum för skapande konst och vitterhet. I Rom samlades all begåfning från landsorten och provinserna, därifrån utgingo de vittra alstren öfver land och haf.

Tidens allmänna fredssignatur bars också af poesin. Den hos samtid och eftervärld mest populäre, nästan folkelige diktaren Vergilius var fredens skald. Själf hade han väl pröfvat medborgarkrigets fasor och ur dem tagit en kraftigt verkande bakgrund till sina vackraste, långt öfver Theokritos gående idyller.

[1]) Jfr Statii poetiska skizzer, akademisk inbjudningsskrift, Helsingfors 1899, s. 37.

Och hans bataljstycken i Eneiden visa icke bristande förmåga i denna genre, men hans hjälte kunde icke vara en naiv homerisk slagskämpe, han måste vara en fullt medveten fredshjälte. Vergilii Georgica åter blef ett förhärligande af fredens förnämsta värf, så lifligt, så rikt, att ingen lärodikt i Hellas eller annorstädes därmed kan jämföras.

Horatius är en mera komplicerad natur och hans förhållande till samtiden mera inveckladt. Hans hemort Venusia låg i en stridbar gränstrakt, han var både lukan och apulier [1]), men hans själ var redan där och senare i Rom, i Atén genomsyrad af hellenisk bildning. Han var 23 år, på sätt och vis ännu student, då han i Atén af Brutus drogs in i frihetskampen, som slutade vid Philippi. Han lefde sig snart in i de förhållanden amnestin skapade. Frihetsskaran var ju skingrad, och de kvarlefvande motståndarne till triumvirerna voro inga eller tvifvelaktiga bärare af frihetstanken. Röstboskapen i Rom var ej häller mycket värd.

Horatii första dikter, epoderna, voro omogna, till en del råa; men af klon kunde man känna lejonet, som hotar sina fiender och icke ämnar likt gråtande pilt bli ohämnadt [2]). För det mindre väl valda sällskap, som är den unge poetens skottafla, glömmer han icke högre ämnen: han klandrar starkt den politiska tvedräkten [3]) och ser i den förbannelsen af Romuli brodermord — en märklig skepticism gentemot Roms himlafarne grundläggare.

I de båda böckerna satirer finna vi stridstonen och den iambiska häftigheten redan mildrad. Grunddraget är episkt likasom versmåttet är hexametern. Det är krönikeartade, oftast harmlösa, skämtsamma skildringar af dagens komiska tilldragelser eller

[1]) Satir. II 1, 34. [2]) Epod. 6, 16. [3]) Epod. 16 och 7, den senare efterbildad i Finsk tidskrift 1881, X 268.

af samtidens lyten, blott här och där kryddade med personliga utfall i de mest eklatanta fallen, stundom stegrade till en känsla af vemod öfver den mänskliga svaghetens ohjälplighet. Det är dock ännu den lättretlige, nervöse skalden som af sin sömnlöshet drifves att skrifva vers, men också däri ser sin lifsuppgift [1]. Det är ännu libertinens son, som altjämt får höra om sin ringa börd [2] och om sin förargliga diktning [3].

Det ser nästan ut som om först den konstrika odediktningen gifvit Horatius ett större namn. Men det egentligen äkta i hans lyrik — likasom hos de flesta lyriker blott ett fåtal stycken — påminner dock i mycket om satirdiktingen. Här finna vi samma, om ock varmare intresse för det lilla lifvets behag och samma, om ock mer känsliga beklagande af de sociala dårskaperna, kanske nu dock mest tidens jäktande oro — alt upplefvade, själfständiga drag, som ställa skalden bredvid eller öfver sina grekiska förebilder. Det gäller icke minst de högt värderade dikterna till vänner, men äfven de erotiska. Horatius hade en känsla af den trogna, till döden fasta kärleken [4], men snart tog han seden efter tiden och efter det italiska folklynnet, men dämpadt och stundom afkyldt. Hans erotik är verklig, icke djup utan sinlig, starkt besläktad med den grekiska eller sydländska öfver hufvud.

Var det redan en stor förtjänst att förbi de föga inspirerade smådikterna af den alexandrinska skolans konstförfarna mästare, hvilka voro på modet i Rom, gå tillbaka till den friska lyriken från Hellas poetiska storhetstid, så gick det svåra utförandet i enskildheter icke mindre lyckligt. De flesta af dessa bearbetningar och öfversättningar verka ursprungligt, och först filologernas ifriga jakt på likheter ur den grekiska litteraturen har spårat upp originalen eller rättare originalfragmenten.

---

[1]) Satir. II 1, 7; 55 ff. [2]) Sat. I 6, 5; 45—46. [3]) T. ex. sat. I 4, 78 f. [4]) Carm. I 13, 17 ff.

Valet af ämnen är nästan alltid tidsenligt och verkningsfullt, buret af fredstanken. Hvilken grekisk småstats skald kan t. ex. anses ha uppnått samma framgång som Horatius med dikten [1]) om det i stormens raseri snart redlösa statsskeppet, på en tid då evig split och orientaliskt inflytande hotade Rom och därmed hela västerlandet? Öfver alt i oderna, likaväl som i satirerna skåda vi den romerska storstadens folk för oss, såsom då skalden anropar lugnet och låter kvalen fladdra vid gyllene tak, låter den syndiga sorgen i sitt svarta dok sätta sig bak ryttaren eller bestiga de snabbgående pansarskeppen och då han frågar om den lifslede vid sin flykt från fädernejorden undflyr sig själf [2]). Den rike, högt stälde Crispus får [3]) se girigheten under bilden af den hvite vattusiktiges aldrig släkta törst, och skalden skonar [4]) icke byggherren, som ännu vid grafvens rand annekterar land af själfva hafvet och obarmhärtigt vräker ur deras fädernehem sina fattiga skyddslingar med gudabilder och barn på armen. Mot den mondäna damen, som tidigt svänger i yppiga danser och utbildas i koketteriets konst, som ända in i fingerspetsarna känner förbjuden älskog och öppet öfvar den, ställes [5]) den manhaftige landssoldatens barn, som bryter mark och arbetar i sträng tukt till sena kvällen, då solen flyttar bärgets skuggor. Vi få en stark förnimmelse [5]) af Roms äcklande rikedom, dess „skyskrapor" (molem propinquam nubibus arduis), dess rök, dess larm. Och mot alt detta ställes det ljufliga lifvet på landet, väl träffadt i flere dikter med ständigt växlande lif och nästan epigrammatisk styrka.

---

[1]) Att Horatius där, carm. I 14, såsom man anmärkt, talar om pontisk fura och kykladernas skär, kunde icke för hans samtida kännas mer främmande än om en svensk författare skulle nämna cypresser eller Scylla och Charybdis

[2]) Carm. II 16 och III 1. [3]) Carm. II 2. 13. [4]) Carm. II 18. [5]) Carm. III 6. [6]) Carm. III 29.

I de politiska dikterna nöjer sig skalden ej med en starkt frampressad suck, såsom den nyss nämnda öfver statsskeppet. Han ser framför sig den rättrådige, ståndaktige mannen, som icke skakas i sin fasta själ af folkets missriktade fanatism och icke af envåldsherskarens pockande min, utan i sitt säkra rättsmedvetande står orädd, om han än träffas af spillrorna från en krossad värld [1] — troligen en, om ock dunkel anspelning på Augusti rådgifvares någon gång förekommande motstånd mot hans åtgärder. Skalden ser [2] medborgarkrigens minnen ännu glöda under en svekfull aska,

och hela jordens rund är kufvad,
alt utom trotsande Catos ande.

Han ser [3] Cleopatras skändliga eunucker och den stolta drottningen, som med manlig höghet tog döden för att icke unna Rom att beskåda henne i triumftåget. Det kan ej vara fråga om annat än känsla och öfvertygelse, när Horatius vid en senare tidpunkt, småningom fullt försonad med den nya regeringsformen, sjunger [4] om romarfolkets tacksamhet mot Augustus och målar för oss boskapen, vankande i trygghet kring fälten, den hulda Ceres' rika äring och på fredadt haf de framilande skeppen. Bak eget vinbärg gömmer enhvar kvällens sol och leder rankan kring väntande stöd; så går han glad till dukadt bord och åkallar vid bägaren kejsarens skyddande Genius.

Vi ha med denna dikt kommit till Horatii senare år. I hans andra samling oder, fjärde boken, röjer nästan alt den i hamn hvilande seglarn från lifvets haf och lugnets skald. Detta framstår klarast i de rent personliga dikterna. Venus anropar han om nåd, och han vill ej mer tro på besvarad kärlek, där

---

[1]) Carm. III 3. [2]) Carm. II 1. [3]) Carm. I 37. [4]) Carm. IV 5.

en ensam tår rinner öfver kinden [1]). Hans sista låga är Phyllis, som fåfängt fikar efter en annan [2]). Han kan ge till ett stort löje öfver den gamla koketten [3]), och han kan ännu svärma när det gäller i vänners lag [4]), men lifsglädjen är ej densamma som förr. En härlig vårdikt börjar väl så: [5])

Drifvorna smälta och svinna, ren höjer sig gräset på fälten.
Knoppande träden få löf.
Jorden växlar gestalt, och de sjunkande strömmarna ila
fram i sin vanliga bädd.
Gratien med sina systrar och älfvorna våga ren tråda
dansen i lättaste dräkt.

Men diktens grundton är lifsvemod och förgängelsens visshet.

Redan i epistlarna, hvilkas första samling föregår odernas fjärde bok, röjes en känsla af lifvets hela allvar. Det ser ut som Platos tankar om skaldernas utestängande från de vises framtidsstat till viss grad beherskat Horatius. Han ser mycket skeptiskt på Iliadens storheter [6]) och ledes småningom till att vilja ersätta poesin med filosofin, med själens dietetik [7]). Det blef nog en vinning för Horatii personlighet, men i litterärt hänseende icke mer än en from önskan. Ty öfver alt i epistlarna lurar ännu den poetiska skalken fram ur förmaningarna och råden till hans utvalda vänner, om han ock oftare med en äldre broders godmodiga öfverlägsenhet och världsmannens lätta ironi ser ned på dagens äflan [8]). Den efter Vergilii bortgång erkändt främste skalden i Rom, han som skulle blifva den väl icke så lyckliga, men dock frejdade sekularsångens författare, han som dessutom genom sin mångsidiga begåfning intog en central ställning i samtidens litteratur, han hade också gifvetvis ett ord att säga i det vittra laget; det ordet gälde skalderna och skaldekonsten.

---

[1]) Carm. IV 1. [2]) Carm. IV 11. [3]) Carm. IV 13. [4]) Carm. IV 12, 27 f. [5]) Carm. IV 7. [6]) Epist. I 2, 6 ff. [7]) Tydligast epist. II 2, 141 ff. [8]) Se G. Kettner, Die Episteln des Horaz, Berlin 1900.

Estetiska ämnen möta oss rätt ofta i Horatii diktning. I epoderna och satirerna far han ut mot tvifvelaktiga poeter och kritiker. Han gycklar skarpt med det konstnärliga snobberiet, med klickväsendets ensidighet och reklamens konstgrepp, med halfgeniernas lif i sus och dus, med efteraparenas slafhjord [1]), med det poetiska slarfvet, som producerar hundratals verser i kapp och på stående fot. Själf bjuder han ej ut sin poesi och beror ej af publikens vulgära smak; han är nöjd med få umgängesvänners, skaldebröders och kännares bifall. Ett hos Horatius, likasom hos andra romerska skalder, mer än en gång återkommande ämne är hans förhållande till samtidens och isynnerhet äldre tiders skalder. Horatius ställer det chauvinistiska öfverskattandet af Roms äldre poesi i dess rätta ljus och framhåller de grekiska klassikerna som förebilder. Han känner och erkänner romarnes alla förtjänster, särskildt den kraftiga och upphöjda tonen hos de äldre tragikerne och i den patriotiska hjältedikten; men att här söka mönster för skön form finner han oförklarligt. Till detta sakliga moment ansluter sig ett personligt: det afundsamma nedsättandet af samtidens skalder, sådana som hans vänner, en Vergilius och en Varius. Detta förmår honom att en gång [2]) ännu blixtra till i en af hans senaste dikter i epistlarnas andra bok, där annars i båda de långa brefven de estetiska ämnena afhandlas i en alt lugnare ton, nu fulländadt fin och behaglig.

Det tredje estetiska brefvet, det till Pisonerna, var väl fristående, om det också icke af skalden titulerats som en hel bok om skaldekonsten [3]). Hvem af de betydande personerna med namnet Piso på Augusti tid Horatius kallar fadren Piso känna vi icke med visshet. I hufvudsak är brefvet allmänt hållet. Skalde-

[1]) Epist. I 19, 19, o imitatores servum pecus [2]) Epist. II 1, 89 nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit. [3]) Jfr bl. a. J. Vahlen, Hermes 12, 1877, s. 189.

konsten hade småningom blifvit ett tidsfördrif, lika utbredt bland okunnigt som bland kunnigt folk [1]). Horatius vet ej hvilkendera han skall mer fördöma, dilettanternas medelmåtta eller kraftgeniets oansade alster. Natur och konst måste följas åt likasom hos grekerna. Poesins lek är allvar, och dess finaste frukt vinnes ej utan konstnärlig möda [2]). En oklar, planlös tankegång kan icke tålas lika litet som en ovårdad form. Det är dessa trådar som löpa genom de brokiga styckena i Horatii Ars poetica, genom de epigrammatiskt tillspetsade, ofta blott förtäkt sammanhängande satserna. Därför löper det hela ledigt, och endast dissekeringen i detalj stannar villrådig om det närmare eller fjärmare sambandet emellan vissa delar.

Det är emellertid förklarligt att brefvet till Pisonerna gifvit upphof till starka meningsbrytningar. Redan på 1500-talet öppnade Riccoboni raden af de filologer [3]) som med omställningar af hela stycken ville upphjälpa de förmenta bristerna i brefvets sammanhang, och ännu i våra dagar, ännu i sin förträffliga Geschichte der römischen Dichtung tyckes Otto Ribbeck vidhålla sitt ungdomliga försök att spåra ett annat helt i brefvet än det vi ha framför oss. Andra vilja stycka det i flere epistlar [4]), andra vilja, med något större sannolikhet, däri upptäcka flera på olika tider författade partier, kanske ej ens utgifna af skalden [5]).

Men oafsedt dessa i hvarje fall osäkra förmodanden har man tvistat om epistelns karaktär. Göthe, som af Wielands öfver-

[1]) Epist. II 1, 117.

[2]) Det är högst oberättigadt att häri se ett pedanteri af Horatius, som naturligtvis icke ville skrifva poesins eller snillets lof, än mindre ge positiva regler åt snillet. Jfr bl. a. Maurice Alberts upplaga, Paris 1897.

[3]) Bl. a. Dan. Heinsius, Hofman Peerlkamp, Lehrs, Gruppe, M. Schmidt, Bährens, Welzhofer (Die ars poetica des Horaz, Straubing 1898).

[4]) Ottema 1846, Schütz med tvekan, G. Faltin tidigast i Berliner philologische Wochenschrift 1884, s. 1222 ff.

[5]) O. Weissenfels 1880, Th. Oesterlen 1887, Hirschfelder, Ol. Aurenghi 1887, Fr. Aly 1893, G. Friedrich 1894 (Q. Horatius Flaccus, philologische Untersuchungen).

sättning för en tid drogs bort från andra sysselsättningar, menar [1]) att detta problematiska verk skall förefalla den ena annorlunda än den andra och för en och samma hvart tionde år återigen olika. Hans egna „djärfva och underliga“ utläggningar af det hela och dess detaljer blefvo till intet, tillägger han. Mest nöjer man sig numera med en hänvisning till brefvets friare kompositionslag eller en kort beteckning af innehållet [2]).

Källsprången till brefvet gå blott i ringa mån utom Horatii eget erfarenhetsgebit. Det fans en mängd grekiska afhandlingar i ämnet, men af själfva Aristoteles' poetik och retorik finna vi ringa spår, nästan mer af Platos estetiska uppfattning. Med hvad rätt Neoptolemos från Parion, som lefde i tredje århundradet, af den antika Horatius-kommentatorn Porphyrio betecknas som brefvets källa veta vi icke. Af denna uppgift kunna vi ej sluta till brefvets inre byggnad. Vi känna ej häller fullt den antika brefskrifningens utvecklingshistoria, fastän vi isynnerhet i den romerska litteraturen hafva föregångare till Horatius och grekerna väl ej häller saknade en konstnärlig brefform. Vi äro dock fullt berättigade att närmast jämföra Horatii bref med hans satirer [3]). I satirens ursprungliga namn och art [4]) ligger en blandning af olika saker och synpunkter, i det förtroliga brefvets likaså. Är äfven, såsom i Horatii epistel, ämnet ett och hufvudsaken en, växla dock innehållets detaljer.

Den personliga anledningen till brefvets författande känna vi icke säkert. Kanske ville den ene af sönerna Piso skrifva vers, kanske ville man aflocka Horatius något dramatiskt. Säkert är att han icke ville skrifva någon systematisk, mer eller mindre

---

[1]) Annalen oder Tag- und Jahreshefte, 1806.
[2]) Bäst G. Boissier, Revue de philologie et de littérature anciennes, 22, 1898, s. 1 ff.; bl. a. Wieland, Bernhardy, Orelli, Kiessling, Krüger, Luc. Müller, Wecklein, Schanz, Antonibon, Cima, Nettleship, Sellar.
[3]) Jfr. bl. a. F. Leo om Peters Der Brief in der römischen Litteratur i Göttingische gel. Anz. 1901 s. 163 ff.
[4]) Satura — således intet gemensamt ursprung med de grekiska satyrerna, som några velat. Horatius själf vet intet därom.

aristotelisk poetik, icke häller en dramaturgi. Han ger oss stundens lekande ingifvelser i fråga om tidens poeteri, stundom i drastiska bilder, stundom i skarpa tankar, oftast i liflig, tvånglös konversation. Man stannar icke i villrådighet om hans mening, om man också kan uppfatta tankeföljden på olika sätt. Man häpnar öfver en eller annan abrupt öfvergång, här likasom ofta hos Horatius, men man „talar nu en gång ej som en bok“ och Horatius är också här „den mänskligaste af alla romare“. Man skiljes från hans poesibref utan någon känsla af oreda, med fullaste tillfredsställelse.

Säkert är att detta bref hör till de mest omtykta. Mommsen [1]), som icke hör till de mildaste, ser däri hela den romerska litteraturens mest tilltalande och mest glädjande verk. Sant är det åtminstone om det gäller likartadt skriftställeri. Någon har påstått att näst Göthes Faust ingen dikt lemnat så många bevingade ord i rörelsen [2]), och i det allmänna inflytande Horatius utöfvat på världslitteraturen [3]) spelar säkert hans bref om skaldekonsten en viktig roll. Horatii berömdaste epigon är Boileau, som väl är mer detaljerad och instruktiv, men i poetisk åskådlighet står långt under sin mästare [4]).

Antalet tolkningar af Horatii ars poetica är det svårt att närmelsevis beräkna, för att ej tala om att beherska litteraturen i ämnet [5]). Adlerbeths och Eks öfversättningar till svenskan kunna ej fylla nutidsspråkets fordringar. Men frågan är om en hexametrisk eller öfver hufvud bunden tolkning af detta verk träffar

---

[1]) Hermes 15, s. 103. Annorlunda Schück, Världslitteraturens hist. I 508.
[2]) Ett uttryck ur v. 11 återfinnes tillochmed på frimärkena från Guiana!
[3]) Redan i medeltiden i den franska litteraturen och inom det frankiska språkgebitet, såsom Herz och Manitius visat. Angående den tyska litteraturen se bl. a. Gervinus, Gesch. der deutsch. Dicht. IV s. 184 f.
[4]) Jämförlig är blott början till Chant IV om den medicinske klåparen och berömda mannadråparen som slog om och blef en god arkitekt. E. Goumy (Les latins, Paris 1892) kallar dock Horatius un „petit“ Boileau.
[5]) För den pyreneiska litteraturen svara Marc Menéndez y Palayo (1885) och C. A. Wilkens (1889), som uppgifva 35 spanska och 11 portugisiska öfversättningar, af generaler, kardinaler, ingeniörer m. m. och — Camoens.

det rätta. Vi kunna rikta den nyare litteraturen med vittra referat från antikens poesi — i vissa fall det bästa sättet — eller med fria bearbetningar [1]). Men skall ett antikt poem öfversättas, kan det sällan med åsyftad verkan bibehålla fullt samma poetiska form, något som ej minst gäller hexametern. Det är nog att i detta afseende hänvisa till U. von Wilamowitz-Moellendorffs [2]) och isynnerhet Julius Kellers [3]) undersökningar, hvilka skarpt ifrågasätta berättigandet af „originalets versmått" öfver hufvud. Särskildt den hexameter Horatius bildade åt sig i satirerna med dess djärft hvardagliga vändningar, dess oförmodade pointer och parodierande snärtar blir knapt möjlig i svenskan. Epistlarna åter, specielt de sista, kunna med sin öfvervägande reflexion bäst återgifvas i obunden stil, blott tonens växlande spel återgifves, blott hvarje tanke, hvarje bild får ett motsvarigt, än fylligt, än knapt uttryck. Tolkarens möda blir då alldeles icke mindre än den poetiska öfversättarens, som med en ledig vers kan slippa troheten och muta kritiken [4]). Wilamowitz', liksom tidigare Wielands femfotade iamber tyckas icke gifva en föreställning om latinets aldrig enformiga hexameter. I vår äldre litteratur hafva vi en god

---

[1]) Se bl. a. Sånger af Horatius i modern dräkt af Ludv. Laurén, Åbo 1890.

[2]) Reden und Vorträge, Berlin 1901; kritiken af Göthes hexameter må tillåta att jämföras med ett uttalande i Förhandlingar och uppsatser etc. af Svenska literatursällskapet i Finland, 6 (1891), s. 8 ff.

[3]) Die Grenzen der Uebersetzungskunst, Karlsruhe 1892, s. 34 ff. — P. Cauer motiverar icke (i Die Kunst des Uebersetzens, Berlin 1894, s. 71) sin afvikande mening.

[4]) Här gäller i starkaste mått hvad som i största allmänhet om ren poesi säges af Göthe Wahrheit und Dichtung, III, kap. 11: Ich ehre den Rhythmus wie den Reim, wodurch Poesie erst zur Poesie wird, aber das eigentlich tief und gründlich wirksame, das wahrhaft Ausbildende und Fördernde ist dasjenige, was vom Dichter übrig bleibt, wenn er in Prosa übersetzt wird. Dann bleibt der reine vollkommene Gehalt, den uns ein blendendes Aeussere oft, wenn er fehlt, vorzuspiegeln weiss und, wenn er gegenwärtig ist, verdeckt. — Göthe yrkar, delvis med annan motivering, på en prosaöfversättning tillochmed af Niebelungenlied, West-östlicher Divan, Noten und Abhandl., Uebersetzungen.

prosaöfversättning af Ars poetica, säkerligen gjord af H. G. Porthan [1]).

En annan fråga, oberoende af principen, är om det nu utgifna tolkningsförsöket utfallit på ett tillfredsställande sätt eller också det är blott „afvigsidan af gobelinen". Redan för att icke inskränka en möjlig diskussion i ämnet afstås här från ett tilltänkt försvar på förhand af vissa enskildheter i öfversättningen. — Noterna afse icke det filologiska studiet af episteln, utan blott att underlätta uppfattningen af det hufvudsakliga innehållet.

Huru skaldens tankegång fattats i tolkningen framgår af närmast följande öfversikt.

Löjligt vore ett orimligt virrvarr i en målning, lika löjligt är ett skaldeverk som icke är helgjutet. Konstnärens djärfhet har en gräns, och lös grannlåt skadar enheten. Öfverdrift föder ofta fel, så äfven en på omväxling altför rik stil och en ensidig virtuositet. Välj därför ett ämne som du kan beherska. Så vinner du enhet och klarhet i innehåll och form. Så träffar du valet rätt i ämnets detaljer och äfven i stilen.

Ordens konst fordrar omsorg, särskildt i nybildningar. Men dessa böra därför icke bannlysas. Alt i världen växlar, så äfven språkets förråd. Dess mästare är bruket. Bruket fordrar ock vissa versmått för vissa diktarter. Men lika vikt har för poeten stilens färg, och den har äfven i samma versslag, såsom i tragedin och komedin, sina skiftningar efter de känslor som skildras.

Det är icke formen, men stämningen som rycker oss med. Utan den efter hvarje läge lämpade stämningen blir stycket tråkigt

---

[1]) Åbo nya tidningar 1789, s. 161, 169, 185, 251, 259, 307, 312. Se I. A. Heikel, Filologins studium vid Åbo universitet, 1894, s. 226. — I våra dagar har C. Synnerberg utgifvit en rikhaltig kommentar till brefvet, Helsingfors 1868.

eller tillochmed löjligt. Så böra äfven typer och karaktärer hållas rätt och konsekvent, vare sig de äro gamla goda bekanta eller helt och hållet nydiktade. Lättare än att skapa nya figurer är dock att ge individuell prägel åt sagans hjältar, om man ej slafviskt följer traditionen, såsom misslyckade poeter göra. Desse fela redan i början genom att skrytsamt framhålla sin hjälte och sitt ämne, i motsats till Homerus, som raskt kastar sig in i ämnet och för det till slut med lekande fantasi, men med konsekvens.

Isynnerhet i dramat är konsekvent karaktärsteckning nödig, och den kräfver kännedom af människonaturen. Utom karaktären hör till dramat handlingen, som verksammast framställes på scenen. Handlingarna eller akterna böra vara fem och upplösningen naturlig. De talande personerna äro tre, men kören kan få en viktig roll. Dess musikaliska ackompagnement har småningom utvecklats till alt större självvåldig yppighet och dragit texten med sig. Som efterpjes följer ännu på tragedierna satyrspelet med sin egendomliga tonart, som skiljer sig från komedins. Dramats meter fordrar stor omsorg, liksom hos grekerna, ej som hos de äldre dramaturgerna i Rom. Hos grekerna utvecklades småningom tragedin och komedin, romarne följde dem, men utan att underkasta sig konstnärsmödan. Nu må blott det fulländade konstverket godkännas!

Framför konstnärsmödan ställa dock många snillet och sluta med grof vanvårdnad. Jag gör visst tvärtom, men så vågar jag mig ej mer på vers, annat än som ledare. Jag vill visa skaldens ämnen, hans utbildning, smakens fordringar, förtjänstens följder och felens. Första grunden för en författares verksamhet är det sunda omdömet. Ämnets halt och kärna hemtas ur en djupare lifsuppfattning och ur etisk idealitet. Skalden fostras och bildas med snille och konst, som var hufvudsträfvandet hos grekerna, medan romarne lära sig blott förvärf. Smaken fordrar en förening af det etiska målet och det

estetiska i poesin; det förra skall framträda i korta kärnsatser, det senare får ej leda till fantasteri. Fullkomlighet begäres väl icke: enstaka fel göra ej Homerus till en dålig skald, enstaka skönheter ej stymparen till en god poet. Och alla förtjänster träda icke genast fram. Men medelmåttor tålas icke i poesin. Poesin är ju dock „til Lyst“ och kan undvaras; står den ej högt, verkar den som platthet.

I sporten tillochmed fordras konst, men till poet skall en hvar duga med en viss position i samhället. Nej, akta dig du att poetisera utan begåfning och granska ditt foster strängt. Hög och allvarlig är sedan urminnes tid Apollos konst. Den kräfver hans gåfva, snillet, den kräfver ock möda. Men nu bjuder man till sitt hastverk och därjämte kanske på middag en smickrande skälm, som prisar hvad som helst. Annorlunda gör en sträng kritiker, han tager författareskapet på allvar och vill rädda dig för åtlöje. Ty löjlig och tokig är den usle poeten, som skys af alla och tråkar ihjäl sitt offer.

Horatii bref om skaldekonsten.

Människohufvud och hals af häst — tänk om en målare finge det infallet att sammanfoga dem, att från alla möjliga håll föra ihop lemmarna, att så öfverdraga dem med brokiga fjädrar och sist låta denna kropp med ett vackert kvinnoansikte sluta i en svart, ful fiskstjärt. Skulle ni, om ni vore bjudna att beskåda verket, kunna trots all vänskap tillbakahålla ett skratt?

Tron mig, mina vänner Piso, en sådan tafla kommer den bok att likna på pricken, där toma fantasier, en febersjuks drömbilder, hopgyttras, så att ej hufvud, ej fot gjutes i samma form.

Men, säger man, målare och skalder hafva alltid haft sin goda rätt att våga sig på hvad dem lyster. Ja, jag vet det, och lof därtill ger jag och begär jag i min tur, men icke så att vilddjuret beblandar sig med det tama, icke så att ormar paras med dufvor och lam med tigrar.

Till en högtidlig början, som lofvar stort, flickar mången en purpurgrann lapp och åter en annan, som skall lysa vidt och

5. Öfver fantasteriet hos tidens målare, särskildt i rumdekorationer, klagar Augusti arkitekt Vitruvius (VII 5).

15, 20. Redan i början af arbetet visar sig oskickligheten, särskildt i vidlyftig naturskildring. Dianas lund vid den stilla Nemisjön beundras ännu af turisten, som lätt från Rom når den vackra nejden vid Aricia. — Mästaren i cypresser allena (vi säga: björkar) var ett ordspråk. Tokroligt nog låter Horatius honom påtruga sin specialitet, då det gäller skeppsbrottet på en tabula votiva, en löftestafla, som i farans stund lofvats guden jämte en dyrbar gåfva till hans tempel — Lessing nämner i sin Laokoon (XVII) Horatii snärt åt öfverdrifna kolorister och påminner om Popes yttrande, att en blott målande dikt är som en middag med inga andra rätter än såser.

bredt: han skildrar Dianas lund med gudinnans altare och bäcken, som ilar i slingrande lopp genom leende fält, eller ock den rhenska älfven eller sommarregnet med himlabågen. Bra, men nu fans ju ingen plats för sådant där. Eller du kan händelsevis ge en trogen bild af en cypress — hvad tjänar det till, om det du mot honorar i förskott skall afmåla är en skeppsbruten som förtviflad simmar bort från vraket? Man börjar fabricera en åm, hur kommer då ett krus fram ur svängande krukmakarskifva?

Kort sagdt: skrif hvad som helst, blott det är enkelt, enhetligt.

Egentligen, mina vänner, du fader med värdiga söner, är det skenet af det riktiga som dårar största delen af oss skalder. Jag bjuder till att vara kort, och jag blir dunkel. En jäktar efter glatthet, han blir utan kraft, utan lyftning. En håller på det storartade, han blir svulstig. Och jordkrypare blir den som är altför aktsam och rädd för starkare fart. Så kommer den, som har lust att inlägga en häpnadsväckande omväxling i ett enhetligt helt, att måla en delfin i skogen och i böljan en vildgalt. Undflyendet af ett fel leder till ett värre, om det sker utan konstnärlig insikt.

Det fins i en af butikerna kring Aemilianska gladiatorskasernen, den nedersta, en bronsgjutare, som på beställning troget i sitt material härmar hvarje nagel, hvarje mjuk hårlock, men är misslyckad i fulländningen af ett konstverk, emedan han icke kan gestalta det stora hela. Honom ville jag, om jag ginge i

25, 29. Det riktiga ligger oftast emellan två ytterligheter: virtus est medium vitiorum (Horat. epist. I 18, 9), så står äfven enhetligheten emellan omåttligt omväxlingsbegär och torftig enformighet. Det senare felet beröres på sätt och vis i närmast följande verser. Det är blott vissa partier ciselören i Aemilianska kasernen lyckas i, då han arbetar åt andra artister. Hvad han själf gör som hela verk, duger icke; man jämföre våra gipsgjutares egna alster! — Gladiatorskasernen försåg väl äfven ateliererna med modeller.

författaretankar, visst icke göra efter, lika litet som att gå kring i världen med näsan på sned, men begapad för mina mörka ögon och mina mörka lockar.

Tagen er därför, ni som skrifven, ett ämne lämpadt efter edra krafter, och öfvertänken länge och väl, hur högt vingarna bära och när de vägra sin tjänst. Den som träffat sitt val så, att han beherskar sin sak, han skall ej känna sig sviken i stilens konst, ej häller i klarhet och ordning.

I ordningen ligger, eller bedrar jag mig, förtjänsten och behaget däri, att man säger just nu det som just nu måste sägas, att man således uppskjuter mycket och för ögonblicket lemnar månget infall å sido.

Att välja med förkärlek ett och slå ifrån sig ett annat, det bör fadern till ett förhoppningsfullt skaldeverk göra också vid ordens hopflätning, som kräfver fint öra och stor aktsamhet. – Du finner förträffliga uttryck, om du låter en skicklig fogning bilda ett nytt ord af ett alldagligt. Och om det en gång är oundvikligt att med en ny, färsk beteckning visa på ett begrepp som legat i dunkel, kan det nog lyckas att bilda ett ord som den urmodiga familjen Cethegus i tiden ej fick höra. Tar du dig en sådan frihet med blygsamhet, skall den nog medgifvas. Och särskildt få de nya, de nyss bildade orden kredit, om de sparsamt framlockas ur grekiska källor och falla droppvis.

Huru annars? Eller äro våra romare färdiga att på scenen gifva de gamle, en Caecilius, en Plautus, den rätt som de från-

38. „Eine vortreffliche Regel für den Lehrling, der einen Genius hat, der ihn die Regel verstehen und anwenden lehrt! aber unbrauchbar für jeden andern. Und so ists mit allen Regeln“. C. M. Wieland

50. Iulius Caesar däremot, som fann tid att skrifva ett språkvetenskapligt arbete, De analogia, inskärpte i sin stilistiska nykterhet: ut tamquam scopulum sic fugias inauditum atque insolens verbum. — De skämtsamt här nämnda Cethegerna, som räknade anor ända från Romuli tid, nytjade länge det urgamla skörtet kring höfterna (cinctus) i stället för tunica.

tagit Vergilius och Varius? Har ej Catos och Ennius' språk riktat modersmålet och dragit i ljuset nya benämningar, hvarför missunnar man då mig, om jag också kan tillskapa litet nytt? Nej, man har haft lof och skall alltid ha lof att införa i rörelsen ett ord präglad med nutids stämpel.

Liksom skogen byter löfskrud för hvart bortilande år och vårens förstlingar falla af, så försvinner den gamla stammen af ord och de nyss skapade blomstra med ungdomens rätt och dess styrka. Vi skatta ju åt förgängelsen, vi och våra verk. Se hafsguden upptagen i jordens armar, som värjde en hel flotta för nordanstormar, en herskares verk. Se sumpmarken, länge ofruktbar och tjänlig blott för årans slag, närde städerna i trakten, sedan den fått känna plogens tryck. Se floden med ändradt lopp: förut menlig för grödan, visades den en bättre väg. Men alt af dödlig hand skall förgås, huru skulle då talets vändningar stå fasta och lefva i gunst och ära. Många benämningar, som redan fallit i glömska, kunna stå upp igen, och många som nu hafva god klang försvinna, om bruket så vill, ty bruket är det som bestämmer öfver språket och är dess rättesnöre.

54. Det förtröt Horatius att samtida skalder, Vergilius och Varius, förfördelades framför de föråldrade författarne från puniska krigens tider, såsom historikern Cato samt komediförfattarne Plautus och Caecilius, hvilkas stycken ännu lefde på scenen. — Att nya ord af en författare endast sparsamt tränga igenom, ser man t. ex. i svenska litteraturen af Viktor Rydbergs nybildningar

63 ff. Iulius Caesar planerade vid Tiberns mynnig, Ostia, en hamnanläggning, hvilken lemnades och fulländades först af Claudius med tvenne moloarmar. En annan plan af Caesar var uttorkandet af de pontinska träsken, hvilket endast påbegyntes, med utförandet af en mindre kanal och en ny strömfåra för Tibern. Dessa ofulländade arbeten nämdes ofta i talareskolornas öfningar. De påminte om de orientaliska herskarenas jätteverk.

73 ff. Det enda lämpliga versmåttet för episk diktning är, också enligt Aristoteles' åsikt, det daktyliska sexmåttet, hexametern; den har en stadig gång, är ståtlig och värdig. — I „dubbelversen“, distichon, följes hexametern af den s. k. pentametern, egentligen en hexameter med två pauser (–́ ◡◡ –́ ◡◡ –́ , –́ ◡◡ –́ ◡◡ ⏓ .). Detta versmått användes vanligast i elegin, för hvilken dikt- och versart vi ha ett ypperligt mönster i B. E. Malmströms Angelika. Likaså användes det i epigrammen, ursprungligen tänkspråk på votivtaflor, statyer o. m. d.

Versens mål och mått för skildring af konungars och härförares bragder i sorgbringande krig har Homerus visat oss.

I ojämnt parade rader inrymdes ursprungligen dödssången, sedan äfven tänkspråk efter uppfyldt bönelöfte. Men hvem som är fader till de elegiska småstyckena och sändt dem ut i världen, därom tvista kännarena af vitterheten och ännu är utslaget ej fäldt.

I iamben fann Archilochos ett eget vapen för sin vredes raseri.

Detta versmått upptogs af det lätta lustspelet och äfven af den högstämda tragedin, ty det är lämpadt för dialogens vändningar, det kan öfverrösta teaterpublikens sorl, och det är skapadt för handling.

Lyrans strängar fingo af sångmön gåfvan att prisa gudar och gudasöner, den segrande näfkämpen och hästen som går främst ur täflingen, ynglingens hjärtekval och det lifvande vinet.

Men rytmen har sina bestämda skiftningar och skaldeverken sin olika stilfärg. Om jag ej fullt behärskar dem, hur vill jag då helsas som skald? Hvarför vill jag af falsk blygsel dväljas i okunnighet och icke studera min konst?

---

79. Iamben förekom antagligen sedan urminnes tid i festsångerna till jordgudinnans och Dionysos' ära samt upptogs senare, omkring 715 f. Kr. af Archilochos i smädedikten. Iamb-poesin skiljes af de gamle från lyriken med dess rika, växlande rytmik och olika arter: hymner, drottkväden och segersånger (epinikier) samt visor. Iambens rytm skiljer sig minst från det prosaiska talets; den endast tvåstafviga versfoten stiger från sänkning till höjning, hvilken senare sålunda skarpt markeras. Däraf dess dramatiska karaktär. — Dramats arter karaktäriserar Horatius (med skämtsam anspelning på ordet versfot) genom skådespelarnes fotbeklädnad, den låga, tassande skon (soccus) och den höga koturnen.

89 ff. Komedins iamber utbyttes oftare och fingo lätt en annan rytm än samma versslag i tragedin. — Thyestes, som af sin broder Atreus lockades att äta sina egna barns kött, var hjälten i en berömd tragedi af Horatii vän Varius likasom i flere äldre dramer. En annan tragisk person, t. ex. hos Euripides och Ennius, är Telephus, som i trojanska kriget sårades af Achilles och enligt ett orakelsvar sökte bot i grekiska lägret, dit han smög sig förklädd till tiggare. — Peleus åter, Achilles' fader, förDes att dö i vildmarken, men räddades af Chiron. — Senare nämner Horatius (v. 124 f.) bredvid Medea, den rasande svartsjukans typ, andra dramatiska personer: Ino, som för att undgå sin vansinniga makes misshandling störtade sig i hafvet med sin son; Ixion, som bedrog sin svärfar och antastade själfva Iuno; Io, som af den svartsjuka Iuno förvandlades till en ko och drefs kring världen, efter det hennes väktare Argus dödats; Orestes, forntidens Hamlet, som dödade sin brottsliga moder; vidare Procne, som för att hämnas sin systers skändande framsatte för sin make som spis deras barn Itys; Cadmus, som på sin ålderdom utvandrade från det af honom grundlagda Thebe. — Hos Terentius bl. a. förekommer Chremes, som fördömer sin sons lastbara lif.

Vill väl ett roligt ämne bli framstäldt i tragedins rytmer? Likaså förargelseväckande vore det att förtälja Thyestes' grufliga måltid i hvardagliga verser som gränsa till det komiska. Nej, låt hvarje tonart skickligt behålla det rum den fått på sin lott.

Stundom höjer dock äfven lustspelet på rösten, och Chremes, den vredgade gamle, sjunger ut sina bannor i den högre stilen. Tvärtom kan i tragedin en Telephus, en Peleus på mer än ett ställe ge sin smärta luft i otvunget språk. I armod och landsflykt kasta de hvar på sitt håll från sig sina uppstyltade fraser och alnslånga ord, när de riktigt vilja tränga till åskådarns hjärta med sin klagan.

Det är icke nog att skaldeverket är formskönt: det måste ha stämning, det måste rycka åhöraren med sig hvart än det vill.

Likasom människans anlete ler mot dem som le, så följer det ock med dem som gråta. Vill du ha mig att gråta, måste du först känna smärta själf. Då skall ditt olycksöde skära mig i hjärtat, du Telephus, du Peleus. Men om de ord som lagts i din mun äro illa valda, skrattar jag ut dig eller tar mig en blund. Dystert tal kläder den sorgtyngde, ett hotfullt den vredgade, ett lustigt den lekande, ett allvarligt den stränge.

Vår natur omformar till en början vårt inre efter skickelsernas växlande spel: den ger oss glädje eller uppjagar vår harm

---

97. Med alnslånga ordsammansättningar karrikerade Aristofanes den tragiska stilen.

eller ängslar oss och böjer oss ner till jorden med den tryckande sorgen. Först därpå ger den ett uttryck åt sinnets rörelser med tungan som tolk.

Om den uppträdandes tal ej stämmer med hans läge, då höjes ett skratt af Roms publik, från parkett till paradis.

Skilnaden är ock stor, om det är en gud som talar eller en af sagans hjältar, om det är en mognad åldring eller en blomstrande yngling, med sjudande blod ännu, om det är nådiga frun eller en beställsam amma, en kringflackande krämare eller bonden vid grönskande täppa, den vilde colchiern eller den förvekligade assyriern, en som fostrats i boioternas tjocka luft eller i det öfvermodiga Argos.

Gå i hjältesagans spår, när du tecknar en karaktär, eller ock, om den är diktad, gör den konsekvent.

Om du än en gång i vitterlek framför Achilles i hans fulla glans, gör honom outtröttlig, obeveklig, hetsig, häftig, låt honom påstå att lagen ej är skapad för honom, låt honom fordra alt med vapnens rätt. Framställ Medea grym och okuflig, Ino tårdränkt, Ixion samvetslös, Io utan rast och ro, Orestes svårmodig.

Men om du åt tiljorna förtror ett jungfruligt ämne och vågar dig på att kreera en ny figur, må den bevaras till sista slutet sådan den framträdde i början, må den stå på säker fot.

Det är dock svårt att ge en individuell prägel åt allmänna typer ur lifvet. Därför gör du riktigare om du gifver dramats

---

113. Roms teaterpublik indelas skämtsamt i Horatii text, som öfversatts fritt, i riddare (equites, egentligen ryttare) och fotfolk, emedan riddarne likasom det första ståndet, senatorerna, innehade särskilda bänkrader närmast scenen.

116. Amman kunde i tragedin, hvarom nu är fråga, spela en viss roll, t. ex. Phaedras amma i Euripides' Hippolytos. Krämare och sjöfarande förmedlade bud från fjärran orter, männen af folket uppträdde som väktare, vittnen o. s. v. Från Colchis var Medea, och i orienten spelade flere tragedier, t. ex Aischylos' Persai, som behandlade Xerxes' nederlag i Hellas.

form åt en af sångerna om Troja än om du ville vara den förste att draga fram ett ämne, förr ej kändt och ej behandladt.

Till ett sådant allmänt ämne får du dock eganderätt, om du icke fördröjer dig vid sångens lättast tillgängliga allfarsväg. Du bör icke möda dig med att i slafvisk tolkning återge det grekiska originalet ord för ord. Du bör icke i din efterhärmning rusa i en trång gränd, där din blygsamhet eller styckets en gång fastställda lag nekar dig fritt spelrum.

När du så börjar, börja ej så som i tiden en kyklisk poet:

> Priami öde besjunga jag skall och det lysande kriget.

Hvad skall en sådan där med munnen full af löften komma fram med som motsvarar denna början?

> Födslovånda utan måtta
> hade härget: fick en råtta.

Hur mycket bättre gör ej han sin sak, som alls icke äflas i otid:

> Tälj mig, sångmö, om hjälten, som efter det Ilion fallit
> skådade folkens lif och såg deras bygder och städer.

Hans mening är ej att en blossande början skall gå upp i rök, utan efter röken strålar elden, och så rullar han upp för oss sagans undervärld, människoätaren Antiphates, Scylla och Charybdis, och Kyklopen också.

Och han börjar icke Diomedes' hemfärd med Meleagers, farbroderns, fall, och icke Trojas kamp med Helenas mytiska ur-

---

131. Kyklikerne utförde i episka dikter partier, cykler, af de homeriska sångerna, hvilkas vackraste delar redan voro kända. Såsom de, kunde en tragisk poet i prologen skryta med sitt ämne. — I vv. 141 och 142 återger Horatius fritt och i förkortning de tre första verserna af Odyssén.

146. Enligt en antik förklaring åsyftas Antimachos, som icke ens med 24 böcker af sitt epos skulle hafva hunnit till dess kärnpunkt. Cicero berättar om honom att han vid en uppläsning af sitt stora verk i Atén såg åhörarne småningom försvinna, så att slutligen blott Plato var kvar, men att han dock fortsatte läsningen.

sprung ur dubbelägget. Nej, i hvarje nu skrider han raskt mot vändpunkten. Och han rycker genast åhöraren med midt i handlingen, alldeles så som vore den väl bekant. Men hoppas han ej kunna med sin behandling ge den rätta glansen åt en sak, lemnar han den. Och så låter han sin fantasi spela, så blandar han dikt och verklighet, att början och midt och midten och slutet ej svärja mot hvarandra.

Hör nu hvad jag och med mig publiken väntar efter prologen, om du vill ha åskådare som applådera och vänta på ridån och sitta kvar, tils musikanten tutar sitt vanliga: gifven applåd! Du bör klart teckna hvarje persons karaktär och gifva de rätta dragen åt vårt släktes kynne, som växlar med åren.

Barnet, som redan kan säga orden rätt och med säker fot gör spår i marken, har lust att leka med likar och fattar eld och lugnar sig, växlande utan orsak tycke för stunden.

Skägglös yngling, som ändtligen blifvit fri sin vårdare, sportar med hästar och hundar och roar sig på det solöppna, gröna öfningsfältet. Han är böjlig som vax och fallen för dårskap och sträf blott mot moraler. Han är sen att sörja för det nyttiga och slösar med mynt. Han är högtrafvande, han är lidelsefull och lika flink att byta passion.

Med ändrade syften fikar mannaåldern och mannahågen efter inflytande och förbindelser, slaf under äran, och aktar sig att våga ett steg, som måste ryggas med bråk och besvär.

Gubben omhvärfves af motigheter i mängd. Han lider af vinstbegär, och ömklig rör han ej hvad han fått, utan är rädd att njuta det. Han styr om hvarje sak ängsligt och utan värme, [illegible]

Mycket godt hemta åren som komma med sig, mycket godt taga de med sig när de gå. Så må man ej gifva en åldrings roll åt en ungdom, ej en mans åt ett barn. Utan vi skola alltid hålla oss till de drag som verkligen höra hvar ålder till.

Handlingen i dramat utföres på scenen eller ock berättas den efteråt. Svagare verkan gör det som förs till vårt inre genom örat än det som ställes för våra egna trovärdiga ögon och som vi omedelbart öfvertyga oss om. Men sådant som [illegible] föres bak kulisserna, det skall du ej föra fram på [illegible] du kan undandraga blicken mycket, som strax ett [illegible] vittne berättar. Icke må Medea slakta sina barn inf[illegible] icke den skändlige Atreus inför allas blickar tillr[illegible] människokött, icke Procne förvandlas till fågel, Cadm[illegible] Hvad du så visar mig, det tror jag ej på, jag afsky[illegible]

Icke kortare än fem akter och ej häller längre [illegible] ett stycke vara som skall fordras af publiken och [illegible] gifvits, vill åter upptagas på repertoaren.

Icke bör en gud träda emellan, om ej den knut, [illegible] på handlingens tråd, är värd en sådan räddares lösni[illegible]

En fjärde person må ej göra sig besvär att taga [illegible] logen.

Men kören må sköta sin roll, sin tjänst som en [illegible] och icke sjunga något mellan handlingens akter, som [illegible] till ämnet och är nära förbundet därmed. Kören skall [illegible]

---

184 f. Vittnena till vissa handlingar i tragedin, ofta en[illegible] utmärka sig icke sällan för talträngdhet i sina berättelser. — E[illegible]

rättsinnade och ge dem vänliga råd, den skall tukta de vreda och bemöta mildt dem som rygga tillbaka för felsteg. Kören skall prisa det enkla bordets rätter, prisa det som skänker välfärd: rätt och lag och lugn och tryggade fredsvärf. Anförtrodda rådslag skall kören blott gömma och utan att handla själf blott uppsända böner till gudarna, att de med låta lyckan komma till de lidande och lyckan gå från de öfvermodiga.

Flöjten hade ej förr, som nu, messingsbeslag i fogarna och ville ej täfla med trumpeten; men tunn och enkel, med glesa tryckhål dugde den dock att angifva tonen och ackompagnera kören och med sina blåstoner fylla platsen och de ännu ej altför tätt packade bänkraderna. Lätt räknad, obetydlig och torftig var ju ock den publik som samlades där i tukt och ärbarhet.

När sedan folket begynte utvidga sitt område efter vunna segrar, när muren bredde ut sig och spändes kring storstaden, när man började fröjda sin själ vid stora fester och ogeneradt fira dryckeslag på ljusan dag, då ryckte ett självsvåldigt manér alt starkare in på musikens rytmer och melodier. Ty hvad smak hade väl dessa obildade arbetare som nyss sluppit dagens möda, landtfolk och stadsbor, sämre och bättre i brokig blandning? Så införde flöjtblåsarne i gammaldags konst lifligare och sinligare rörelser och den släpande kostym, som vajade öfver tiljorna. Då ökades ock den allvarliga cittrans strängar.

I texten födde en svindlande stil af sig en ovanlig ordkonst. Och de inströdda tänkspråken med sin spanande världsklokhet och sina profetiska syftningar ljödo som orakelsvaren i Delfi.

---

201. Den musik, som ackompagnerade och småningom dominerade kören, göres af Horatius till en exponent för dramat öfver hufvud, ja själfva kulturutvecklingen från det gamla, enkla, rena till yppighet och öfverdrift. Skildringen kan till en viss grad tillämpas både på Hellas och Rom och på nutiden.

Den som i tiden täflade med tragiskt kväde om en lumpen bock, förde snart också fram de lätt klädda satyrerna från fälten. Sträng, med räddad värdighet försökte han sig på skämtet, för att med nyhetens behag locka och hålla kvar sin åskådare, som efter väl förrättad offerfest druckit sig fri från sedens bud och band.

Men så är det skick att presentera de gycklande, de naggande satyrerna, så vända tragik i komik, så, att icke den gud, den hjälte man vill ha med i pjesen och som man nyss fick se i kunglig ståt, i purpur och guld, sänker sig till mörka kyffens låga språk, eller tvärtom för att undvika krypet vill famna moln och toma luften. Sorgespelets sångmö vore det ovärdigt att frampladdra lumpen vers, utan så skall hon slå sig i lag med de fräcka satyrerna: blott litet och blygt som matronan då hon bjudes att ta sig en sväng i festlig stund.

Därför vill jag, mina vänner, när jag skrifver satyrspel, icke älska blott osmyckade ord och namn från gatan och icke sträfva att så fjärma mig från den tragiska stilens färg, att det är ingen skilnad om de uppträdande äro Davus, den komiska slafven, och den tilltagsna Pythias, som dragit Simo vid näsan och lurat honom på en hel talent, eller om det är Silenus, som vårdar och tjänar guden Bacchus, sin unga skyddsling.

Men jag utgår från vanligt tal och fot för fot formar jag så min poetiska stil, att hvem som helst tilltror sig detsamma, men får svettas mycket och våndas förgäfves, om han verkligt

---

220 f. Satyrspelet gaf väl ursprunget till den grekiska dramatiken, men Horatius tänker sig dess senare konstnärliga utveckling, då det gafs omedelbart efter de tragiska trilogierna. Dessas personer blefvo så, utan att själfva karrikeras, försatta i en annan miliö, såsom i Euripides' Kyklops i en leende landsbygd med halfvilda, ystra satyrer, som motsvarades af de romerska faunerna och voro klädda i skinn af bockar. Därför eller som pris för sångspelet gaf bocken (tragos) namn åt tragedin.

240 f. „Les meilleurs livres sont ceux que ceux qui les lisent croient, qu'ils auraient pu faire". Pascal.

vågar ett försök. Så mycket gäller ordens följd och fogning, så kan hvardagsspråket adlas.

Altså, om jag får råda, må faunerna, som ju hemtas från vilda skogen, akta sig att ett enda ögonblick uppträda på scenen som vore de födda vid gatan eller i storstadslifvet och svärma i altför sirliga verser eller tvärtom väsnas med smutsiga, skamliga vitser. Annars stöter man dem som ha rang och börd och guld. De hålla ej tillgodo med sådan spis och de prisbelöna den icke, om den också kan duga åt smått folk, som nöjer sig med rostade ärter och kastanjer.

Iamb kallas ju en kort stafvelse med en lång efter sig. Den är en versfot med snabb gång. Därför fordrade den att de iambiska raderna skulle taga namn af trimetrar, ehuru den själf markerade sex taktslag och vid dem alla från början till slutet var sig lik. Länge dröjde det visserligen ej förrän iamben ville i litet långsammare tempo, med mer eftertryck träffa örat och därför upptog den stadiga spondén i sina ärfda rättigheter, foglig och tålmodig, dock ej så att den hade utrymt alla platser, äfven den andra och fjärde, som en verklig bolagskamrat. Men den rena iamben visar sig altför glest i Accii beprisade trimetrar, och Ennii verser, som slungas fram på scenen med väldigt eftertryck, vill iamben pricka med beskyllning för snöplig hast i utarbetandet och brist på omsorg eller okunnighet i rytmens konst.

Visserligen märker ej hvilken kritiker som hälst att versen har fel, och de romerska poeterna ha fått ta sig en förarglig

---

251. Den iambiska sexfotade versen, senaren, den dramatiska dialogens versmått i antiken, mättes (enligt Horatius i följd af sin raska gång) dipodiskt och kallades därför icke hexameter, utan trimeter. Horatius fordrade i motsats till Roms gamla skalder, såsom Accius och Ennius samt komediförfattaren Plautus, rena iamber i andra, fjärde och självfallet sjette foten, således

⏓ –́ ⏑ –́ | ⏓ –́ ⏓ –́ | ⏓ –́ ⏑ ⏒

frihet. Skall jag också därför vara lös och skrifva självsvåldigt? Eller skall jag tvärtom tro att hvarje man ser mina synder, därför vara aktsam och försiktig och ej fresta hoppet om förlåtelse? Därmed har jag åter på sin höjd undvikit ett fel, men ej förtjänt beröm. Nej, vänner, de grekiska mönstren skolen ni läsa om dagen och läsa om natten.

Men era förfäder, sägen ni, prisade Plauti meter lika väl som hans kvickheter. Ja, beggedera beundrade de altför tålmodigt, att jag ej må säga dumt, om vi annars, ni och jag, veta att sikta fina vitser från grofva och om vi hafva den rätta takten på våra fem fingrar och äfven i örat.

Okänd var hos grekerna än den tragiska sångmöns diktart, då enligt sägnen Thespis fann den och på kärra forslade sina alster, för att sjungas och spelas af folk, som hade ansiktet måladt med vindrägg. Efter honom kom masken och den värdiga mantelns uppfinnare, Aeschylus, som också lade tiljor på måttliga bjälkar, som gaf lyftning åt språket och införde den

---

275. Vid vinskördsfesterna i Attika till Dionysos' ära utvecklade sig ur de gäckande och uppsluppna visorna lustspelet måhända före tragedin. I lustspelet var det som de uppträdande gjorde sig oigenkänliga genom att måla sig med vindrägg Dock blef komedin senare än tragedin, först omkring 460 f. Kr., upptagen i det officiella festprogrammet. Enligt traditionen var det Thespis som redan på Peisistratos' tid omkr. 530 f. Kr. utvidgade de vid Dionysosfesterna uppträdande dityrambiska satyrkörernas dans och dels lyriska, dels episka sång till tragedi genom att själf som skådespelare växla repliker med kören och dess anförare. Detta skedde i Atén och ej på någon ambulatorisk scen, som Horatius föreställer sig. Aischylos införde bl. a. en andra skådespelare, Sofokles en tredje. Den upphöjda cirkelrunda dansplatsen, i hvars midt de älsta skådespelen utfördes, blef af Sofokles afgränsad genom en fondvägg.

281. Likasom i tragedin spelade äfven i komedin, nämligen den s. k. gamla komedin, såsom i Aristofanes' fantasirika, etsande socialpolitiska stycken, kören en betydande roll, här mest genom sina politiska och personliga utfall, hvilka man förgäfves sökte på officiell väg hämma. Först i och med de trykta förhållandena efter peloponnesiska kriget och till stor del af ekonomiska skäl försvann småningom kören med dess kostsamma utstyrsel. Så blef den s. k mellersta och isynnerhet nyare komedin, som förnämligast representerades af Menandros och hvilken vi delvis känna genom Plauti och Terentii bearbetningar, ett stillsamt borgerligt sededrama utan politisk tendens.

höga koturnens stöd. Dem efterträdde den gammalattiska komedin med stor heder. Men dess frihet slog sig till öfverdrift och till en våldsamhet som förtjänade tuktas med lag. Så kom lagen till stånd, och kören fick snöpligt tiga, beröfvad sin rätt att göra folk skada.

Intet af alt detta hafva våra egna skalder lemnat oförsökt, de hafva förtjänt ingen liten ära, då de vågat gå ifrån grekernas spår och behandla nationella ämnen, i det de gifvit historiska skådespel eller komedier i romersk dräkt. Och visst skulle det latinska landet betyda lika mycket genom sitt språk som nu genom mannamod och ärorika vapen, om icke hvarenda en af våra poeter skulle ha sin stötesten i filningens tålamodspröfvande möda.

Men ni, Pisoner, konung Numas ättelägg, förkasten den poesi som ej tuktats i dagar många, med strykningar många och ej tio gånger öfverfarits med nageln som fullfärdigt.

Det konstnärliga arbetet är ömkligt och bättre lycka har skaldebegåfningen ensam med sig, så tror Demokritos, filosofen, och utestänger poeter med förstånd från musernas bärg. Därför bryr sig en god del icke om att klippa naglar och skägg, skyr badsalarna, söker upp ensliga platser. Man skall förstås få namn och värdighet af skald, om man har ett hufvud som

aldrig anförtrotts barberaren och hvars koller icke kan kureras med tredubbel dosis.

Och jag, som i min dumhet rensar mina vätskor, när det stundar mot vårens tid! Skulle jag låta bli, kunde ingen annan göra bättre vers än jag. Men så mycket är den konsten icke värd. Fördenskull vill jag blott förrätta slipstenens tjänst: den duger att göra järnet hvasst, men är icke i stånd att skära själf. Jag skrifver själf ej en rad, men lär andra skaldens värf och plikter, lär dem hvar ämnen fås, hvad som fostrar och bildar poeten, hvad smaken tillåter och hvad icke, hvart skickligheten leder och hvart felen.

Grunden och källan till att skrifva väl är ett sundt omdöme. Innehållets kärna kunna sokratikernas skrifter visa dig, och är saken klar, skall ordet följa villigt efter.

Den som känner plikterna mot fädernesland och vänner, känslorna mot fader, mot broder, mot gästvän, rådsherrens värf och domarens, och den i krig sände härförarens uppgifter, han skall säkert förstå gifva hvar person dess rätta roll.

Därför råder jag en konstnärlig efterbildare af lif och karaktärer att se upp till en mönsterbild och ur den hemta maningens ljudande stämma. Ja, stundom kan en dram, som är rik på vackra tankar och har en riktig karaktärsteckning, men saknar poetisk fläkt, saknar kraft och konstnärlighet, starkare intressera publiken och fängsla den mer än klingande verser, fattiga på innehåll och utan ideell halt.

Grekerna fingo ideell begåfning, grekerna fingo med den en ledig och afrundad stil till skänks af sångens mö, och de voro ej häller giriga efter annat i världen än äran.

Romaren lär sig, redan som skolgosse, med långa uträkningar draga ut procenten af ett kapital. — Nå, svara han,

285 f. Jämte Plauti och Terentii fabula palliata, så benämd efter den grekiska dräkten, framträdde på den romerska scenen skådespel med inhemska ämnen, fabula togata och praetextata, den senare mest af historiskt innehåll, uppkallad efter de högre ståndens purpurbrämade toga. Dessa nationelt romerska diktverk hafva dock lika litet som de romerska tragedierna (med undantag af Senecas) bevarats åt eftervärlden. Horatius bedömer från sin hellenistiska synpunkt den äldre dramatiken, isynnerhet Plauti stycken, betydligt strängare än t. ex. Cicero.

295. Mot den sats, som framställdes af Demokritos (i femte århundradet f. Kr.) om „furor poeticus“ och som liknar Platos lära om den poetiska entusiasmen, reste sig Horatii reella sinne. Man jämföre Kellgrens „Man äger ej snille för det man är galen“. I antiken hade man dock ej hunnit så långt som att gifva en irrande själ värdighet af etisk mästare och profet.

Albinus' son: om man från $^5/_{12}$ subtraherar $^1/_{12}$, hvad är resten? Du kunde ha svaret färdigt redan. — $^1/_3$. — Bra, du blir en god hushållare. Men om man adderar $^1/_{12}$, hvad få vi då? — $^1/_2$. —

Säg mig, när ett sådant bråk för att förtjäna pengar lagt sin ärg på de ungas sinnen, tro vi att hos oss skaldeverk kunna diktas, värda att parfymeras och bevaras i poleradt skrin?

Skaldens mål är ideelt gagn eller nöje, eller ock vill han på en gång roa läsaren och gifva honom något, som duger för lifvet.

I alt som smakar af lärosats var kort, så att ordet snabt och läraktigt fattas och troget behålles. Ty alt öfverflödigt rinner ur det fylda minnet.

Och det åter som diktas under fantasins lek bör komma verkligheten rätt nära, så att icke ett stycke får pocka på att tros i hvad som helst, så att icke barnet, som spisats af hexan till frukost, drages lefvande ut ur buken på henne.

Sådant som saknar dugligt innehåll, jaga de gamle vid omröstningen på porten, och moraliserande pjeser går åter vår förnäma ungdom förbi, men allas röster får den som har kärna och stämning tillika, som fängslar läsaren och lika fullt ger maningsord för lifvet. Den boken förtjänar slantar åt bokhandlaren, den går, den far öfver hafven och förlänger lifvet för den kände författaren.

Brister finnes det dock, som vi äro med om att ursäkta. Lyrans sträng ger ej den ton som hufvud och hand vilja, utan altför ofta, då man slår an en låg, svarar den med en hög. Pilen träffar ej alltid hvad den hotar. Men när större delen i ett diktverk är glänsande, tar jag ej anstöt af några få fläckar, som oaktsamhet stänkt dit eller mänsklig svaghet ej rätt förmått förekomma.

345. Horatius nämner bokhandlarefirmans namn Sosii, „bröder Sosius“ enligt scholiasten Porphyrios uppgift (epist. I 20, 2). Den första större bokaffären i Rom synes Ciceros vän, riddaren Atticus, hafva grundlagt. Vinsten tillföll i dylika fall icke författaren, jfr Finsk tidskrift tom. XXI, 1886, s. 3, ff.

Hvad är altså meningen? Liksom renskrifvaren ej får förlåtelse, om han altjämt begår samma misstag, fastän rättad, och likasom man skrattar åt en citherspelare, som alltid tar miste på samma sträng, så blir i mina ögon poeten, som gör fel på fel, en annan Choerilus. Är han bra på två, tre ställen, undrar jag och ler dock åt honom, liksom jag tvärtom förargar mig hvar gång den rara Homerus tar sig en blund — fast det är mänskligt om sömnen smyger sig på en i ett långt verk.

Vidare, som taflor, så poesi: det fins stycken som intaga dig mer när du står på närmare håll, och andra som fängsla mer på afstånd; ett älskar skuggan, ett annat vill ses i full belysning och fruktar icke kritikerns skarpblick. Ett stycke går an för en gång, ett annat slår an tio gånger å rad.

Du äldre bland bröder, fastän din faders varnande stämma bildar dig för en rätt uppfattning och du själf har smak, så tag dig till minnes den satsen: i reella saker tåles riktigt nog en dräglig medelmåtta — en vanlig jurist och sakförare går ej upp mot den duktige, vältalige Messalla och vet ej så mycket som Cascellius Aulus, men har dock sitt värde — men medelmåttiga poeter de ha ingen plats: hvarken i himmelen eller på jorden och inte häller i boklådan.

357. Choirilos skall hafva furstligt belönats af Alexander den store, hvars bedrifter han besjöng utan synnerlig förtjänst. Alexander påstås också hafva fält det yttrandet, att han hällre ville skildras som den föraktlige Thersites hos Homeros än som Achilles hos Choirilos. Blott en sjuradig grafskrift öfver Sardanapallos tillvann Choirilos eftervärldens erkännande, om man får tro en berättelse. Tanken är: en usel poet förblir usel, en god förblir god, om de ock undantagsvis gifva anledning till en motsatt mening. — Den följande jämförelsen med målningar, som ej tåla ses på nära håll, slår förträffligt in på ett gängse manér i nutidens konst.

371. Messalla Corvinus var den för vitterlek intresserade statsmannen, Cascellius var berömd jurist på Ciceros tid.

Vid ett godt bord förargas man åt en illa stämd orkester och åt klibbig balsam och vallmofrö i bäsk honing, emedan middagen kunnat ha sin gång därförutan; så är det med poesin, som ju är skapad och uppfunnen till glädje: står den icke högst på höjden, bär det utför.

En som ej kan fäkta rör icke vapnen på Marsfältet, den som ej förstår sig på boll eller trissa eller kastskifva han håller sig stilla, för att ej åskådarne, packade tätt omkring, ogeneradt skola ge till ett skratt — men den som ej förstår sig på vers, han vågar sig dock på att dikta. Och hvarför icke? Man har ju familj, man har börd, man är framför alt med sina kontanter taxerad som riddare, man är en hygglig karl i allo!

Du, du skall visst ej skrifva en rad, ej taga ett steg, om konstens gudom ej är dig blid. Det säger ju ditt omdöme och ditt klara hufvud. Om du likväl en gång i världen skrifver någonting, så låt det utsättas för Maecius' kritiska blickar och din fars och mina. Och håll in på nionde året det väl gömdt, med konseptet inläst. Du har ju frihet att förstöra hvad du ej gifvit ut, men ett utsläpt ord kan ej vända åter.

Helig var den förste sångaren, Orpheus, och en gudars tolk, som afskräkte urskogens barn från mord och vederstygglig mänskospis. Därför berättar sagan att han tämde tigrars och lejons raseri. Och sagan låter Amphion, grundläggaren af Thebes stad, med ljuden från sköldpaddsskalet, lyran, röra stenar och med tjusande besvärjelse leda dem efter sin vilja. Detta var fordom visdomslära, att skilja allmän egodel från enskild och

387. Maecius Tarpa var redan på Ciceros tid och under Augustus ett slags officiell granskare af teaterstycken. De nio åren syfta på en vän till Catullus, Helvius Cinna, som skall hafva användt nio år på sin korta dikt Zmyrna. — Långt senare inskärper Quintilianus nödvändigheten af att låta ett litterärt arbete „ligga till sig“ för att författaren må kunna ånyo nalkas det som nytt och främmande med kritiska blickar och icke tjusas af det som af ett nyssfödt foster (X 4, 2).

helig från oinvigd, att förhindra lösaktig parning och stifta rätt för familjen, att lägga grund till städer och rista lagar i balkar. Så fingo siarne och sången ära och gudomligt namn.

Efter dessa tider stod Homerus fram. Och Tyrtaeus eldade med sina sånger mandom och mod i krigsgudens tjänst. I rytmer utsades oraklens svar och visades lifvets väg. Äfven furstegunst söktes med sångmöns toner, och skådespelet uppfans till ett slut på arbetets långa möda. Så må du ej blygas för Polyhymnia och lyrans konst, ej för sångarguden Apollo!

Gör naturens gåfva eller konstnärsmödan skaldeverkets ära, har man frågat. Jag vet ej hvad fliten skulle förmå utan gifvande ådra och ej hvad snillet kan utan skola. Så fordrar den ena den andras hjälp, och de stå i vänligt förbund.

I kapplöpning måste den, som sträfvade att nå sin önskan och hinna till målpelaren, lida och streta mycket, redan som gosse; han fick svettas, fick frysa, han höll sig från kärlek och vin. Den, som uppträdde med flöjtspel vid de Pythiska spelen, måste först öfva sig för en fruktad lärare. Nu är det nog att förklara: jag kväder sånger underbara; pesten anamme den sista, det vore skam att bli efter och bekänna att jag rakt ej kan hvad jag ej lärt mig.

Såsom utroparen samlar en folkhop till att köpa hans vara, så bjuder poeten smickrarskaran på en nätt förtjänst, rik som han är på plantager och på slantar, satta på ränta. Om han så riktigt förstår duka upp något att smörja kråset med, om han går i borgen för en fattig slarf och rycker honom lös ur den svåra process mannen invecklat sig i, då vore det ett under, om

402. Tyrtaios från Attika eggade spartanernas stridslust i det andra messeniska kriget med sina marscher och patriotiska elegier; en af de senare hafva vi med svenska ord af Viktor Rydberg och musik af Jean Sibelius. -- I det följande åsyftas väl bland annat Hesiodos' didaktiska poesi och Pindaros' högstämda segersånger.

en sådan lyckans gunstling skulle kunna skilja mellan den falska och den sanna vännen.

Nej, har du gifvit någon en skänk eller vill du ge en skänk, låt då bli att hemta honom, full af förtjusning, till dina nyss färdiga verser. Ty han skall ropa: så vackert — bra — riktigt! Han skall blekna vid en del ställen, tillochmed tårars dagg skall drypa ur vänskapens öga; och han skall hoppa upp, så att det dunkar i marken. Folk som legts för att gråta vid likprocessioner säga och göra nästan mer än de som sörja af hjärtat; så ställer sig en sådan spefågel mera rörd än en uppriktig beundrare.

Furstar ansätta, påstås det, med många pokaler och pina med starka viner den, som de på allvar vilja genomskåda, för att se om han är vänskap värd: — skrifver du poesi, låt aldrig lura dig på det slags sinne som döljer sig under räfpelsen.

Läste du upp något för Quintilius, brukade han säga: rätta, kära vän, det här, och det där! Sade du då att du icke kunde göra det bättre, då du redan försökt två eller tre gånger, rådde han dig att stryka de illa svarfvade verserna och alldeles smida om dem. Ville du dock försvara ditt fel i stället för att ändra det, spilde han ej i fåfäng möda ett ord vidare på saken, utan lät dig utan medtäflare ensam vara kär i ditt verk och dig själf.

Den som menar ärligt och är klok förkastar de platta verserna, klandrar de styfva, ritar med pennan på tvären det svarta märket vid de vårdslösa, skär bort anspråksfull grannlåt, tvingar fram en rätt belysning åt det dunkla, uppdagar det som kan missförstås, anmärker det som bör byta plats; han blir en Aristarchus. Och han säger ej: hvarför skall jag stöta en vän i småsaker? Sådana småsaker draga öfver dig allvarsam skada, om du upptages illa af publiken och engång blifvit ett åtlöje.

---

450. Aristarchos, som lefde omkring 170 f. Kr., var en af den alexandrinska skolans största litteraturkännare, särskildt berömd för sin kritiska upplaga af Homeros

Det går med poeten som med den som pinas af spetelska, af gulsot eller religiös galenskap eller mångudinnans raseri: förständigt folk skyr att komma nära den förryckte och flyr undan, blott tanklösa pojkar jaga och förfölja honom.

Och medan han vankar omkring med näsan i vädret och uppstöter sina verser, kan han lätt, som fågelfängarn när han lurar på trastar, falla ned i en brunn eller grop — och trots hans utdragna skrik: hjälp, hit godt folk! bryr sig ingen om att dra upp honom.

Bryr sig verkligen någon om att komma till hjälp och sänka ned ett rep, är jag färdig att säga: hvem vet om han ej med vett och vilja kastat sig dit och om han verkligen vill bli räddad? Och jag kan berätta om den siciliske poetens slut. Af lystnad att hållas för en odödlig gud hoppar Empedocles med kallt blod in i det glödande Aetna. Vare det rätt och tillbörligt för poeter att försvinna! Räddar man någon mot hans vilja, gör man ju detsamma som hans mördare. Och det där gjorde han ej första gången. Drages han upp, skall han väl då bli människa och lägga bort sin passion för en ryktbar död?

Dessutom är det ej klart hvarför han fabricerar vers, om därför att han vätt ner sin faders graf eller skändat en af blixtslag helgad plats — men säkert är han rasande. Och likt björnen, som lyckats bräcka burens gallermur, jagar han så vitter man som icke vitter på flykten med sin odrägliga deklamation. Men den han får tag i, den håller han fast, den tar han lifvet af med sin läsning, en igel som ej släpper skinnet, förrän han är full af den sugade bloden.

---

465. Empedokles. den animaliska evolutionsteorins föregångare, dog omkring 430 f. Kr. ett föremål för flere sagolika berättelser, hvilka Horatius här begagnar, spjufver som alltid.

Adnotationes ad artem poeticam Horatii criticae.

Horatianae de arte poetica epistulae versioni, quam certis rationibus innixus pedestri sermone instituteram ac tamen poetico, si modo poteram, colore distinguebam, subieci quae quibusdam de rebus criticis adnotaveram occasione arrepta. Ex quibus qui epistulam illam interpretabuntur possintne aliquid sumere ipsi videant; coniecturientes non aemulor.

De **fontibus** huius epistulae quae attulit Porphyrio, cum Neoptolemum Horatii auctorem diserte nominat, graece addito *τοῦ Παριανοῦ*, quin credamus iis, nihil impedit, modo ne totum, ne multa quidem inde hausisse poeta videatur [1]). Primum Porphyrio praeceptum ex Neoptolemo assumptum rursus graece dicit esse *περὶ τῆς ἀκολουθίας*, item alia in initio libelli recte discernit, quaedam *καθολικά* appellat (ad v. 14, 128, 179), aliud (v. 24) *παράγγελμα* haud male nominat. Procedente opere plura aliter ab Horatio atque a Neoptolemo dicta et excogitata fortasse repperit. Plura omnino graeca, partim minus vulgaria, hac in parte habet Porphyrio quam in simili argumento cum secundi libri epistulas fusius explicat. Quare ipsius Neoptolemi

[1]) De quinque actuum praecepto cfr H. Weil, Études sur le drame antique, Paris 1897, pag. 324 seqq.

aut alicuius qui eum excerpserat librum Porphyrioni adfuisse est cur suspiceris.

Quam pauca ex Neoptolemi arte Horatius sibi lucri fecerit, facile apparet si ipsius Aristotelis artem poeticam et rhetoricam cum epistula poetae comparaveris [1]). Doctrinam illius hic vix ignorabat, paucissima tamen in suum usum convertit, nonnulla aliter docuit, sicut in tragoediis ipsi fabulae minimum tribuit, plurima personis et moribus. Et quae de simplicitate operis in initio epistulae praecepit Horatius, ea longe distant a *μύθου* et *πραγμάτων* disciplina Aristotelea. Neque omnino sex illa *μέρη* artis tragicae, quae tam accurate persequitur Aristoteles, ullo modo curat poeta. Apud quem *ἦθος* solum agnosco, ne id quidem satis Aristoteleum. Et *διάνοια μελοποιία ὄψις* — excepta chori mentione — ubinam Horatii epistulae ulla impresserunt vestigia? *Λέξις* autem in ea est de novis vocabulis, quae uno versu attingit Aristoteles. Itaque vel post Weckleinii [2]) curas, ceteroquin egregias, et Caroli Welzhoferi [3]) studia subtilia minime liquet toto in opere ponendo aut in priore parte Aristotelis vel asseclae eius disciplinam Horatii animo esse obversatam. Notam aliquando fuisse concedo, sed in singulis tantum rebus neque iis gravissimis aliquam eius memoriam apud Horatium servatam esse existimo.

Plura ni fallor ex **Platonis** studiis Horatius (satir. II 3, 11) tulit et graviora. Qui ut in lyrica poesi Alexandrini carminis facticia virtute neglecta ad optimos poetas Graeciae recessit, sic in summis rebus rationibusque vitae et morum a summo philosopho monita repetiit abiectis (epist. II 2, 141) nugis et poeta-

[1]) Rem fere omnem iam absolvit A. Michaelis (Schriften der Universität Kiel, IV, 1858), Platonica Horatii studia leviter tantum attigit.
[2]) Sitzungsber. der bayr. Akad. d. Wissensch. zu München 1894, S. 379 ff. Cfr I. Haeussner in Berolin. philol. hebdom. a. 1895 pag. 1644.
[3]) Die ars poetica des Horaz, Straubing 1898.

rum et Epicuri, ut puto. Quae vero Platonis videntur graeci philosophi, ea romanus poeta in mero, ut ait, sermone suum ad usum convertit, cum magnificentius excogitata attenuat aut tacite denegat. Itaque non ut Plato [1]), sic Horatius poetas abigit omnes, sed quandam tamen sapientiae cum poesi contentionem instituit et uno saltem loco (a. p. 377) poema iuvandis tantum animis natum dicit. Plus quam Plato vetustissimos vates et poetas laudat, sapientia praeditos et divinos appellat (a. p. 396 et 400) ut Plato (Lys. 214 A, legg. III 682 A), eosdem nominant ambo, Orpheum Amphionem Homerum Tyrtaeum. Socraticas chartas, potissimum ni fallimur Platonis, poetis commendat eosque morum exemplar respicere iubet (a. p. 310 et 317 — legg. VII 810 D, rep. III 396 C, 472 CD). Recte morata poemata pulchris interdum praeferri Horatius dicit, Plato praefert (a. p. 319 — rep. III 398 A). Nec dissimilia sunt quae de coniuncta musices et morum licentia uterque queritur (a. p. 211 seqq. — legg. II 659, 660, III 700, 701; rep. III 399, 400).

Haec ad mores maxime spectant, poetica quoque eundem nonnumquam produnt spiritum, sic quae a duobus illis dicta sunt de antiquo ludo longorum operum fine (a. p. 405 seqq. — legg. II 653 C) et de priscae comoediae libertate nocendi (a. p. 282 seqq. — legg. XI 935 DE, VII 817). In poesi Horatius, in pulchris rebus Plato utile et dulce discernit (a. p. 333 seqq. — rep. X 607 B; legg. II 667 B; Gorg. 474 DE). Speciose mentientem Homerum Horatius, inscite mentitos Plato commemorat (a. p. 151 — rep. II 377 E). De dolore excitando et variis animorum motibus imitandis quae et hic et ille adfert quandam habent similitudinem (a. p. 95—111 et rep. X 604 E seqq.

[1]) De eius dictis, quae ad poesin pertinent, plurima, non omnia nuper illustraverunt G. Finsler (Platon und die aristotelische Poetik. Lips. 1900) et F. Stæhlin (Die Stellung der Poesie in der platonischen Philosophie, Monach. 1901).

Phaedr. 271 CD, 277 B). Ex artis praeceptis unum illud et simplex Horatianum atque ordinem rerum similibus et sententiis et imaginibus et verbis nescio an Plato prior expresserit auctor (Gorg. 503 D, Phaedr. 264 C, 268 D). Furorem poetarum a Platone (Phaedr. 245 A) descriptum haud ignorat Horatius (carm. III 4, 5, 6), ambo artem et iudicium in componendo desiderant (a. p. 309, 408 seqq. et Phaedr. 269 D, 237 B). Minus est quod de deis ex machina missis loquuntur (a. p. 191 et Cratyl. 425 D), et „ut pictura poesis“ illa Horatii (a. p. 361) paulo aliter exprimit Plato (Phaedr. 275 D *γραφή* et *ζωγραφία*), ut nonnulla omittam quae infelix hac in parte colligit Arnoldus [1]), refellit Michaelis. Verum tota haec ut opinor res digna est quae omni cura perficiatur; mihi satis fuit id postulasse.

Ingenium poetarum et magnam poeseos vim non elata esse ab Horatio, quasi impote ipso, crepat errore miro W. S. Teuffel [2]). Cui qui assentiuntur, nec desunt, legant denuo quae de sacris vatibus, de choro, de dulcedine carminis, de Graecorum indole, de mediocritate, de ingenio omnia sic extulit Horatius, ut vel ferreo pectori incideret. Neque vanis poeseos laudibus inferior hic omnis est sermo nudus et simplex. Neque furorem poetae nisi infelicis irridet. Studium vero poscit, viam monstrat, ingenium, nisi adsit, posci aut doceri irritum est.

De rerum in libello Horatii **ordine** sic multi egerunt nec agere desierunt, ut obliti viderentur non esse artem, quamvis nomen eius commode retineat, vel *τεχνήν*, sed epistulam. Artis autem praecepta, infinitae praesertim et magnae, difficile sane erat poetae Horatio certo ordine includere c a r m i n i, nisi frigido et plane didactici generis. Conferenda existimo, quamvis parva magnis, culinaria praecepta satir. II 4, quae vincere Platonem et

[1]) Die griechischen Studien des Horaz, Halis 1891, pag. 131 seqq.
[2]) Charakteristik des Horaz, Lips. 1840, pag. 67 seqq.

Socratem, quae et natura et arte praestare (sic ut de poetis Horatius in hac epistula loquitur) iocose dicit, quae tamen ne per iocum quidem philosophi ordine et ratione complexus est. Ita haec quoque de poesi praecepta, ut in mentem venerant, sic eloquebatur. Atque ut maxime quidque eum alliciebat, ita amplificabatur. Quae aut nitescere tractata aut breviter dici posse desperabat auctor, ea omittebat (cfr art. poet. v. 150 et 335). Neque graviora repetere [1]) et mutato sententiarum contextui mutata rursus inserere verebatur. Si quae extra animi impetum et ingenii ludum addidit, ea fortasse ad aequalium vitia aut conatus spectabant. Constat igitur aut debet constare nulla in parte poeticae artis praecepta eum voluisse absolvere omnia. Inde autem apparet ne ordinem quidem posse ullo modo esse perfectum.

Verum tamen hoc omne, quamquam longius est, non minus felix evasit poema, nec epistula vel satira minus grata est quam ceterae plurimae. Sermo certe est — vel, ut ait O. Weissenfelsius, habiti sermonis mimesis — rerum, colorum, dictionis varietate poetica iucundus salibusque et ioco in gravi materia mire aspersus; et ut criticis acrioribus cunctae molis impar videatur, sic magnus exsistit auctor in singulis. Neque singula quaeque prodigialiter (v. 29) confundit, quamquam brevissime aut etiam abrupte nonnumquam poeticis, quae appellata sunt, asyndetis componit. Quo more haud abstinuit in carminibus neque in satiris, nedum in epistulis, neque in maioribus poematum partibus, neque vero in singulis sententiis. Sic vel in huius ipsius epistulae initio usque ad v. 37 in omnibus fere sententiis simplex illud et unum obversatur animo legentis; singula tamen si diremeris, artioribus videbis carere vinculis, laxis potius velut florum sertis ornata.

---

[1]) De his optime Th. Fritzsche in Philologo XLIV, 1885, pag. 88 seqq.; minus certa de Pisonibus profert.

Itaque omissis hic transponentium commentis et aliorum et meis ipsius, Birtii [1]) quoque artificiis et tum bis duodenorum, tum etiam undevicenorum versuum numeris neglectis, res in epistula Horatii tractatas brevissime exponam praecipue tectiores, ut potero, transitus illustrans [2]).

Quidquid artis est irridetur, si prorsus male est compositum aut variis pannis inepte consutum; simplex sit et unum (vv. 1—23). Vitium illud ex nimio studio varietatis oritur (24—31) et ex insufficienti totum ponendi arte (32—37). Vires igitur noveris tuas, ut quid scribas, potenter eligas. Sic ordine ages, sic recte etiam singulas res invenies (38—44).

Sic etiam verba recte seliges (45—46). In verbis ea quae novantur praecipuam curam desiderant et defensionem (47—72). Metra usus iam elegit et stabilivit in variis carminum generibus (73—85). Maius vero est docto poetae stili colores internoscere, sicut in eodem metro tragici et comici (86—98) [3]). Neque enim tam recto et pulchro sermone quam dulcedine poematis (Stimmung) delectamur. Eodem modo adficiantur personarum poetae et legentium animi, quorum interpres est sermo (99—111). Quare personae illae sua sensa recte loquantur (112—118).

Et constent sibi, sive notae sunt sive fictae (119—128). Facilius notas profers, ita tamen ut tuas facias, nec ita ut viles imitatores (129—135). Hi iam initio peccant, de persona primaria et rebus describendis gloriantes (136—139). Rectius Home-

---

[1]) In Pulcinella Dieterichi a. 1897.

[2]) Breviter multa expedivit iam a. 1857 in Philologo XII pag. 154 seqq. B. Buechsenschuetz, item F. A. Beck in programmate, Giessen 1863. Notissima alia sunt nomina, ut Vahlen, Wecklein, Weissenfels, Kiessling.

[3]) Kiesslingius (ed. secundae pag 240) v. 89 demum sermonem divisit, quod ad v. 86 metra et aliena ex Aristotele admiscet; *vices* et *colores* coniuncte sunt accipienda *operum* certis per se rationibus *descripta*, id est colorum in eodem metro vicissitudines, non metrorum vicissitudines, quas Aristoteles, non Horatius protulit, in eodem opere admodum miras, non uno verbo, sed longiore sermone absolvendas.

rus, qui ex modico initio in medias res nos rapit et eas mira varietate narrat, ordine tamen et sibi constans (140—152) [1]).

Constare igitur praesertim in dramate debent personae, quare naturas hominum cognoscat poeta (153—178). In dramate personarum moribus accedunt actus, in ipsa scaena maxime exponendi. Sint autem quinque actus, nec temere absolvantur. Ne quattuor simul agant personae. Sed chorus [2]) unius partes sustineat easque magnas (179—201). Quae choro adiuncta est musica ars, licentia paulatim et luxuria est depravata, verba quoque et sententias praecipitans (202—219). Qui tragoediis succedunt satyri [3]) suum ii quoque colorem, suum retineant sermonem, a comoedia seiunctum (220—250). Quae in tragoedia sunt metra omni cura tractanda sunt, ut apud graecos, non ut a romanis (251—274). Graeci paulatim excoluerant tragoediam et comoediam, romani secuti non eodem studio [4]). Iam vero nisi arte perfectum ne probetur carmen (275—294) [5]).

Artem quod ingenio postponunt quidam poetae, ne se quidem curant. Ego his adversatus sanus malo esse quam versus facere; alios potius docebo opes poetae, quid alat eum et formet, quid deceat, quid ab eo postuletur (295—308).

---

1) „Und was lässt sich nicht alles von Homer lernen", egregie Kiesslingius, modo videat ex v. 152 facile (non „mit plötzlichem Ruck") parari transitum ad mores personarum constantes, qui dicti erant v. 128 iisdem fere verbis. Ut ex *vili* cyclicorum *orbe* (v. 132) ad arrogantia eorum initia ducitur sermo, sic ex Homero reducitur ad dramatis virtutes. Cfr Welzhofer quoque (pag. 16), ne tamen ὁμαλόν illud Aristotelis Horatio putes illuxisse poetae quasi frigidum ignem.

2) Weissenfelsii sententiæ „sed" illud opposui; cfr Welzhofer (pag. 19) qui ὄψιν rursus advocat.

3) Satyris praecipue delectatur Horatii animus, ideo pluribus de iis agit; cetera de hac re incerte excogitantur.

4) Schuetzius v. 289 et qui sequuntur transitum putat fieri ex altera maiore artis parte, quae sit de poetica, ad alteram, quae sit de poetis. In illius versus initio est *nec*, cui sic mira nectendi datur facultas. Hic vero iam a. 1767 Regelsberger theoreticam et „practicam" partem discrevit.

5) Inconcinnam hic statuit Luc. Mueller incipi partem maiorem, quae sit de graecis et romanis comparandis, quam excipiat multo minor pars, 333—365.

Primum igitur omnium poetae sanum esto iudicium. Opes ex philosophia petat, verborum copia sequetur. Et ex optimis moribus dignas personas et viva monita exprimat (309—322) [1]). Alitur poeta ingenii donis et formatur artis studio, cuius laudem solam quaerebant graeci, cum romani quaestui dant operam, indolem vitiantes (323—332). Decet poetam vel maxime utile iungere voluptati; utilia breviter doceat, in fictis rebus veri similia promat (333—346). Postulatur a poeta non ut numquam erret aut semper eodem modo placeat (347—365), sed ut omnino magna praestet, uti mediocris ne sit (366—378).

In ludis campi opus est disciplina, in poesi item; et severum iudicem consule antequam prodeas (379—390). Nam sacra est poesis Musis et Apollini (391—407), neque eius dono, ingenio, solo contenta est, sed multa disciplina Musarum adiuvari debet (408—418) [2]). Facile est assentatores colligere fallaces (419—437), tu vero severo iudici soli confide, ne irridearis (438—452). Infelicem poetam omnes oderunt; quem vero is arripuit, occidit legendo (453—476).

Maiores epistulae partes facile quasdam statues, in aliis lubricum est terminos ponere certos, tam multis filis contextae sunt sententiae [3]) et nescio an omnino ab epistula abhorreat divisionum, nedum subdivisionum ratio perfecta.

---

1) Aliter Kiesslingius: a graecis non separari sicut a romanis (v. 319—322) res poematum et poeticam artem. Mihi idem molienti stetit tamen ea sententia Horatium quae pollicitus esset vv. 307 et 308 se docturum, in initio saltem et usque ad v. 347 eodem atque illic ordine tradere voluisse Quamquam tam difficili loco quis volubiles poetae sensus certo teneat fixos?

2) Vv. 416—418 parum concinne ad sequentia trahit Kiesslingius. Qui sicut 411 seqq. ad laborem poetae discentis pertinent, non ad iudices carminum, ut quae post ponuntur.

3) De quattuor epistulis (v. 152, 294, 390 distinctis), cogitavit G. Faltin (1886 et iam Berol. phil. hebd. 1884, pag. 1222 seqq.) haud imprudenter, modo partes unius accipias, nisi quod minus recte v. 390 distinetur poetae disciplina (v. 379 seqq.) a studio (v. 408 seqq.). Etiam Kiesslingius vv. 366—390 continuat neque tamen a sequentibus abrumpit. — Orelli autem

Singula iam quaedam tractabo.

V. **8, 9** *fingentur* et *reddatur formae* imaginem praebent ex fictorum arte sumptam.

V. **21** *aere dato,* iam ante, ut fieri solet, data pecunia augetur miseria et irrisio pictoris insciti.

V. **29** *prodigialiter,* alludit fortasse Horatius vocabulo *prodigus,* quo octies usus est. Praeterea hoc loco prodiga explicationum et coniecturarum prodigia evitasset poeta, si dixisset *vel* prodigialiter, id est: etiam si prodigialiter fiat.

V. **32** *imus,* hoc attributum recte additur, non *unus;* neque enim „faber circa ludum" esse potuit, *imus circa ludum* qui sit facilius intellegitur [1]). Neque unicum fuisse libenter credas, qui aliorum in statuis certas tantum partes perpoliret, ceterum infelicia sua quoque ipsius opera popello venderet.

V. **43** *debentia dici* magna vi pro „dicenda" ponitur, nisi de graeco Neoptolemi sermone est versum.

V. **45, 46** coniungendos esse puto, transponendos nego [2]). Ut paulo ante, v. 41, 42, in transitu idem repetit verbum *ordo ordinis,* ita hoc loco eodem fere praecepto repetito transit ex rerum ordine ad verborum seriem, ut utrobique eadem eligendi ratione esse utendum doceat. Ita ante praeparata fortius sonant illa *in verbis etiam . . serendis. Verba* et *amabo,* i. e. ad meum usum seligam, coniungit Horatius art. poet. v. 235. — In his imago sumpta videtur ex floribus nectendis. — *Promissi* autem

---

scite initium et exitum (inde ab v. 453) separavit, et similes fere ioci sunt. Nec tamen satirarum temporibus separatim scripta haec concesserim G. Friedrichio (Q. Horatius Flaccus, Philologische Untersuchungen. Lips. 1894, pag. 231).

[1]) Id unum desidero in copiosissima H. Iordani de hoc loco dissertatione, Herm. IX. 1875, pag. 416 sqq.

[2]) Item L. Spengel in Philologo XVIII, 1862, pag. 96 et 97, et quamvis alia quoque moliatur, Ioan. Paulson, Nordisk tidskrift for filologi, III 1, 1892, pag. 124 sqq.

dixit ita: si quid omnino dignum a te voles exspectari. Et omnia haec *promissi carminis auctor* nova de re incipi dici produnt [1]).

V. **54** *dabit,* futurum tempus minus audacter positum est, quia tunc temporis dabantur fabulae Plauti et Caecilii.

V. **55** *adquirere* meo iure, ideo iuris vocabulum ponitur, oppositum praeterea arrogantiori *ditaverit.*

V. **59** *producere nomen,* „simplex et unum" est et in concludenda praesertim sententia generali unice aptum. Ineptum *signatum procudere nummum,* duplici correctione effectum, nam signantur procusi nummi, non signati procuduntur.

V. **92** *decentem* pro *decenter* tam multos miror Horatio intrusisse secutos Bentleium, cuius exempla dissimillima huic loco sunt. Sed qui *momen* et *privos annos* Horatio dederunt, decentem iam *locum* non spernent. De *πρέποντα* sicut Kiesslingius ego cogitavi, male illo quidem latine verso; sed *decenter* nihil habet offensionis, et eius modi amat Horatius adverbia, ut in hoc carmine v. 29 *prodigialiter,* 40 *potenter,* 51 *pudenter,* 75 *impariter,* 258 *socialiter,* 265 *licenter,* 271 *patienter,* 284 *turpiter.*

V. **98** *querella* pro nominativo habet Th. Birt (in Pulcinella Dieterichi) et hunc versum cum sequentibus coniungit. Hi tamen sine dubio per se stant quasi legis iussa. Et nimium illud erat: *curat* querella. *Cum* particula in versu 96 posita enuntiatum quod antecedit explanatur; *si* autem paulo post adiectum idem fere est ac *si quidem.*

V. **101** *adsunt,* quod germanica lingua verterim „folgen", retineo, ne Hauptii quidem ex inferis ab O. Weissenfelsio citati flammante ira deterritus. Primum non vultus flent sicut rident; nec facile alteri h o m i n i *ad*flent, velut amni rivus adfluit, licet

---

[1]) Credat quispiam hunc versum ita a Mauric. Schmidtio (Horazische Blätter, Ienae 1874) esse refictum: hoc avet hoc spernet promi. Sit carminis auctor . . .

in aliqua *re* adfleas vel alicuius malo *in*lacrimes; deinde non tam facile *fletu* sequimur alterum quam ei ad*ridemus;* postremo displicent in duorum versuum spatio *flentibus adflent flere.* Itaque elegantius hoc loco fuit non iisdem eloqui verbis utrumque comparationis membrum, prorsus ne simile quidem alterum alteri.

V. **104** *male si mandata loqueris* etiam Kiesslingius ita intellegit: male loqui partes mandatas qui ampulletur. Sed *male loqueris mandata,* ni fallor, esset: tu, qui Telephum vel Pelea agis, male recitabis verba poetae tibi mandata, id quod longe discrepat ob omni huius loci et totius libelli sententia. *Male* sine dubio facilius ad *mandata* refertur, et latinorum more ita id dicitur quod sic malimus dictum: si quae loqueris, Telephe vel Peleu, male, id est non apto sermone, tibi a poeta mandata sunt.

V. **145** *Antiphaten Scyllamque et cum Cyclope Charybdim, Scyllam* non tulit Bentleius neque Luc. Mueller neque alii, a *Charybdi* separatam, *Circam* maluerunt. In nominibus enumerandis minime satis facit Horatius acrioribus iudicibus, sicut in carm. I 12 post reges Romae *Catonis nobile letum* ponit et vetustioribus nominibus rursus continuat sermonem. Simillimum huic loco est carm. II 8 v. 13 seq. ubi hoc ordine nominat Venerem Nymphas Cupidinem, quamvis *illi semper haerentem* (carm. I 32, 10). Hic vero *et* posito Scyllam et Charybdim coniungit et per *que* ab Antiphate secernit. *Cum* nonnumquam paria conectit, ut *cum cornu tympana* carm. I 18, 13; *noctis signa cum caelo* carm. II 8, 11; *fistula cum lyra* carm. III 19, 20; *uva et nux cum ficu* satir. II 2, 122; *cum Castore Pollux* epist. II 1, 5 — nisi forte risu quodam hic Cyclops inter duas illas ponitur. Quattuor autem omnes devorabant homines, non ita Circe.

V. **197** *peccare timentes* archetypo vindicat Keller, Horatio eripit; sunt autem ipsae primariae personae tragoediarum, antequam fatale illud peccatum tragicum quod dicimus committunt, ambigentes, omnes omnino, non irati solum aut superbia elati. Illos igitur ab arte Horatiana ne dimiseris, pro quibus *tumentes pacare* volunt multi correctores duplici commento sibi indulgentes. *Timentes* autem *pacare,* quod aliis placet, quid sit fateor me nescire. Et in utraque correctura languere *amet* recte vidit Schuetzius. — Chori cum primaria persona nondum peccante adfinitatem ingeniose describit I. L. Runeberg, summus Finlandiae poeta, in specimine academico ne nunc quidem contemnendo, quod Helsingforsiae a. 1833 edidit.

V. **240** *ex noto fictum carmen sequar,* id est: ex notis vulgaris sermonis verbis exiens paulatim *(sequar)* ad pulchrius adscendendo poeticum stilum, ut aiunt, mihi fingo. De sermone et stilo agi demonstravit O. Ribbeckius (Des Q. Horatius Flaccus Episteln, Berolin. 1869, pag. 215); de *carminis* vocabulo et is ipse dubitat et Schuetzius verum abnegat. Carmen Horatius dicit stili poetici artem, sicut *artem carminis* carm. IV 6, 30 et epist. I 19, 27; nec aliter in hoc libello, v. 91 *carminibus tragicis* usus est, id est sermone tragici coloris.

V. **258** *socialiter* non sodaliter intellegendum, sed de ea iuris societate, ubi omnes res quae sunt contrahentium, nisi aliter cautum est, communicantur.

V. **294** *perfectum deciens non castigavit ad unguem,* id est: perfectum et absolutum iam deciens arbitratus denuo tamen castigavit, et id fere faciunt poetae cauti et limati, quos nonum in annum scripta apud se retinere iubet Horatius. *Praesectum unguem* plurimi etiam recentiorum, Krueger, Mewes, L. Mueller, Kiesslingius, ipse Vahlenus, volunt, repugnant Orelli, Keller, Schuetzius. Praesectos ungues praecipue callere nec numquam legi — quamquam saepe unguis ita ut hic commemoratur — nec umquam ipse sensi; nam aliud est carnem vel cutem secto ungue nudatam plus sentire et facilius dolere. Et longe aliud est quod adfert Kiesslingius ab Horatio paulo post, v. 297, dictum *non*

unguis ponere curat, non barbam. Itaque blandientem nobis coniecturam Blandiniensem *praesectum* dimittamus, *perfectum deciens* illud teneamus, multo re vera fortius quam si quid dicatur deciens ungue impacto digitus perlabi. Nam hoc vel exiguo temporis spatio fieri potest, longum emendando vindicat tempus Horatius.

V. **309** seqq. *Scribendi recte sapere est et principium et fons.* In iis quae doceri aut saltem doctrina emendari possunt, de quibus agitur — excepto igitur ingenio, quod discere nemo potest poeta — scribendi recte principium et fons est *sapere,* id est sanum iudicium, quod opponitur insanorum (v. 296) mentibus. Ex sano igitur iudicio non impetum poeticum, sed scribendi utique initium capere oportet poetas eoque duce et res eligere et verba, quae duo proximis duobus versibus discernuntur. Sapiendi verbo sic omnino utitur Horatius, maxime uno omnium perspicuo loco, qui est de litteris, epist. II 1, 68 *et sapit . . . et Iove iudicat aequo.* Eiusdem modi haec sunt: *per te sapis* art. poet. 367, et *saperet* v. 212, et epist. II 2, 128 *sapere.* Accedit fere horum in locorum similitudinem epist. I 4, 9 *qui sapere et fari possit quae sentiat.* Et in aliis rebus sive de vita recte degenda sive de quotidiano victu agitur, sapere non de summa philosophorum doctrina dicitur, sed de vero sani hominis iudicio; sicut in art. poet. 456 *qui sapiunt;* epist. I 12, 15 *nil parvum sapias* (itaque de philosophia additur *et sublimia cures*); epist. I 2, 40 *sapere aude;* 18, 27 *sapere;* item 15, 45 et II 2, 141. De parvis rebus item: carm. I 11, 6 4 *sapias;* sat. I 9, 34 *si sapiat,* et sic semper *sapienter.* Haud secus ponitur *sapiens* sicut satir. II 2, 111; 4, 44; epist. II 1, 18; de Ennio II 1, 50 *et sapiens et fortis et alter Homerus.* Hoc autem vocabulum notum est ad altiorem philosophiam saepius referri, item *sapientiam.*

Iam vero si *sapere* non ponitur de philosophia, ea v. 310 demum significatur *Socraticis chartis.* Eae poetis *rem* ostendant,

id est poematis rem, quasi medullam rerum tractandarum (den Kern des Inhalts). Verba autem vel nulla praecipua doctrina adiutus inveniet poeta. *Rem* multa vi in initio versus positum est non tam ut ei, quod in sequentis versus initio est, *verbaque* opponeretur, quam ut singulari praesertim numero summam rem aut χρηστόν fere vel utile (*quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent* epist. II 1, 163; epist. I 2, 3 et art. poet. 343) significaret. Hoc plurali numero diminuitur paulo, ut v. 322 *versus inopes rerum* et 218 *utilium sagax rerum* et satir. I 4, 47 *nec verbis nec rebus.* Nec *rem* illud multum differt ab *opibus* poetae *parandis* (v. 307). Hoc fusius exposui quia in *sapere* explicando de ipsa philosophia inter alios cogitat Kiesslingius; Luc. Mueller autem multo plura turbat, lacunam post v. 310 in apertissimo sententiarum contextu suspicatus, tamquam non saepissime in hoc libello res et verba poematum iuxta ponat Horatius.

Itaque iam commemorata tantum sermonis arte, quam satis antea tractaverat, demonstrat quid iuvent iudicio sano adiuncta ethica (vv. 312—316) et adfirmat moribus sententiisque ornatam fabulam etiam sine sermonis arte[1]) multum valere (v. 319 seqq.).

Quibus omnibus quae interposita sunt (vv. 317 et 318) *exemplar vitae morumque* (id est *exemplar imitabile,* cfr epist. I 19, 17) ad virtutem referri oportet, non ad vitam recte et fideliter in poesi imitandam. *Exemplar* autem est τὸ παράδειγμα Aristotelis (poet. 25, 17) et fere iam Platonis (rep. 472 CD παράδειγμα οἷον ἂν εἴη ὁ κάλλιστος ἄνθρωπος).

Recte morata fabula sic fere dicitur ut epist. II 2, 131 *cetera vitae servaret munia recto more* et saepius apud Horatium et *rectum* et *recta* et *recte vivere,* non sic ut de moribus recte et fideliter describendis agatur. Ideoque *speciosa locis* est pulchris

[1]) Cfr Welzhofer, Die ars poetica des Horaz, pag. 28.

instructa sententiis (cfr epist. I 2, 3 *quid pulchrum, quid turpe* et epist. I 8, 3 *multa et pulchra minantem*), neque quidquam habet cum imaginibus aut omnino cum arte poetica vel rhetorica commune, immo illi diserte opponitur, et opponitur *ponderi*, quae est poetica vel rhetorica vis, verborum maxime (epist. II 2, 112), nec sine irrisione levi commemorata interdum, ut epist. I 19, 42 et art. poet. 260 — nedum de *iocis* pro *locis* cogitetur, quod in quibusdam haud malis codicibus est.

Restant *vivae voces* (v. 318) ex optimis moribus *ductae;* calentes quasi verae vitae et summi boni ardore interpretatur Kiesslingius, Platonis fere more et pulchre, vereor ne non prorsus recte. Sic enim ad sermonem tamen et artem poeticam magis referretur, quam ad speciosos illos locos, ad sententias et monita. Eas enim suspicor esse *voces* (Mahnungen) ita fere ut satir. I 10, 32 *vetuit tali voce Quirinus,* II 3, 257 *correptus voce magistri,* art. poet. 366 *voce* (mahnende Stimme) *paterna fingeris ad rectum,* epist. I 1, 34 *sunt verba et voces* (Sprüche und Ermahnungen) *quibus hunc lenire dolorem possis* [1]).

V. **330** *cura peculi* servilis videtur Kiesslingio et ingenuo indigna; immo filio etiam libero peculii curam permittit pater, et paulo ante de liberis erat mentio facta, et ex v. 324 *avaris* et 329 *rem servare* explicandum est *peculium*, non ex servorum rebus.

---

[1]) Repugnare huic significationi unus quodam modo videtur locus Horatii, satir. I 3, 103 *donec verba, quibus voces sensusque notarent, nominaque invenere*, ubi *voces* naturales et incertos sonos putant esse. Qui tamen quo modo „verbis certis" (Orelli) notentur non liquet, immo certis sonis vel verbis res notantur. Etiam hoc loco voces ni fallor sunt cogitata. Hanc omnino significationem facile admittit *vox* quod ad certas res, non ad incertas refertur; monitum igitur esse demonstravimus aut saltem cogitatum, invocatio est saepe et preces, nonnumquam dictum (de certa re) aut dicendi facultas (carm. I 10, 3), tum haud raro cantus vel certus in cantu sonus. Item *vocare* saepius, Horatii locis XXV, est ad se vocare aut certa mente advocare, rarius, IX locis, appellare, attenuata verbi vi, certam tamen ad rem significandam adhibitum. — Physici soli ad sonos et aeris pulsum revocant vocem.

V. **368** *certis in rebus* idem fere, non prorsus idem atque germanicum „in reellen Dingen". Neque enim usquam apud Horatium, poetam, *certus* est *quidam,* sed est definitus, constitutus, quem certo metiri, cui confidere possis, quae ab illa quam proposui significatione haud longe absunt nec abhorrent ab epist. I 10, 28 *certius accipiet damnum.*

V. **402** *Martia* bella cur superflue nominentur nescio, nisi ut alliterationem effingant *maris* vocabuli. Verum tamen alia *bella,* Veneris et militiam et arma amoris saepe canunt poetae, Horatius quoque (carm. III 26, 3; IV 1, 2, 16; III 26, 2, 3).

V. **406** *ne forte pudori sit tibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo,* immo ut s u m m a m poesi impendere operam te non pudeat; quod et in antecedentium et in sequentium sententiarum conexu saepius infigitur legentium mentibus, id poetice hoc capitulo adauget et exornat. Neque absonum est quod alibi nimis multos et indignos n e g l e g e n t e r facere versus dicit, hic Pisonibus s o l l e r t i s Musae et ipsius Apollinis exemplum proponit. Itaque hic *pudori sit* idem significat atque carm. II 4, 1 *ne sit ancillae tibi amor pudori.* De lyricis solis carminibus hoc accipere omnia vetare debebant Luc. Muellerum, crucem huic loco apponentem.

V. **430** *saliet, tundet pede terram,* illud voluptate gaudentis dicit esse Kiesslingius, hoc indignantis super improbum quendam vivide descriptum. Sed non tam multiplex est Horatius, eodem cadunt ambo verba: salit, ut terra tonet; conferas velim epist. I 14, 26 *salias terrae gravis,* nisi umquam ipse videris etiam nunc Italos laetae rei gaudio exsultantes terram pulsare. Luc. Mueller non veritus est *Salius* scribere, quasi Saliorum ritus vehementi illi quamvis simulato gaudio conveniret.

V. **441** *male ter natos* a Bentleio in textum coniectos *versus* miror his etiam temporibus commemorari, nam male *ter* n a t o s male ter p e r i r e consentaneum est, quamquam ab ipso illo auctore

huius commenti vel post sedecim annos copiosissime defensos esse apparet ex editione eius.

V. **449** *mutanda notabit* non explicat Kiesslingius, Luc. Mueller, postquam totum versum delevit (sic), vertendi vel corrigendi verbo interpretatur. Quod prorsus nequit fieri, quia iam de correctione satis dixit; et non his de quibus agitur verbis, sed illis: *fiet Aristarchus* rem concludit Recte igitur alii de mutandis l o c o verbis et versibus cogitant, quod maius est quam cetera et non repudiantis solum, sed restituentis. Ad *mutandi* verbum fere semper apud Horatium aut ponitur res altera, m u t u a aut subauditur.

Sedan professorn i estetik och nyare litteratur vid Kejserliga Alexanders Universitetet statsrådet C a r l G u s t a f E s t l a n d e r den $\frac{24 \text{ juli}}{5 \text{ augusti}}$ 1898 som emeritus undfått afsked från sitt ämbete och detsamma lediganslagits, har Historisk-filologiska sektionen enligt sin anhållan fått öfver de sökandes kompetens mottaga förberedande utlåtanden af statsrådet Estlander, af professorn vid Kongliga Universitetet i Upsala Henrik Schück och af sektionens ledamot professor Söderhjelm. Ärendet afgjordes genom Kanslersämbetets skrifvelse af den $\frac{17}{30}$ april 1901, i hvilken till professor i estetik och nyare litteratur utnämndes extraordinarie professorn i samma ämnen, filosofiedoktorn **Eliel Aspelin.**

Om sin lefnad och verksamhet har professor Aspelin meddelat följande uppgifter:

Eliel Aspelin är född i Öfvervetil den 9 oktober 1847; föräldrar: d. v. kapellanen, sedan kyrkoherden i Malaks B. H. R. Aspelin och hans maka Gustava Snellman.

Student med betyg från Wasa gymnasium den 12 september 1865; filosofie kandidat den 5 maj 1871 och promoverad filosofie magister den 31 maj 1873; filosofie licentiat den 21 december 1878 och filosofie doktor den 28 maj 1879; utnämnd till docent i estetik och konsthistoria den 28 mars 1880; föreslagen den 25 april 1888 och den 5 februari 1892 utnämnd till extraordinarie professor i estetik och nyare litteratur samt till professor i samma ämne den 30 april 1901.

Varit kurator för Österbottniska afdelningen 1874—75, 1878—81 samt 1883—88 äfvensom inspektor för samma afdelning från den 5 mars 1892 till den 17 februari 1900.

Efter att ha under läseåret 1873—74 vid svenska normallyceum auskulterat undervisningen i historia och geografi samt svenska och finska språken åren 1874—75 och 1878—79 varit timlärare i historia, ämneskrifning, tyska och logik dels i finska dels i svenska normallyceum.

Utnämnd till amanuens vid Universitetets Historisk-etnografiska museum den 26 oktober 1878; notarie vid Historisk-filologiska sektionen 1881—83; förestått professuren i estetik och nyare litteratur från september 1883 till februari 1884, från den 1 januari till den 1 maj 1895 samt från den 13 september 1898 till den 1 april 1901; föreståndare för Universitetets mynt- och medaljkabinett från den 1 maj 1899.

Fungerat som notarie och tidtals som sekreterare vid Finska Fornminnesföreningen 1871—1874; sekreterare vid den komité för uppgörande af förslag till en högre konstskola i Finland K. Senaten tillsatte 1879; vice ordförande för Finska Fornminnesföreningen 1881—1899, äfvensom ledamot af föreningens bestyrelse; såsom ledare jämte ett antal yngre akademici förberedt en ny upplaga af finska folkets ordspråk, ordnade på grund af tankeinnehållet, 1882—85; ledamot af Finska Litteratursällskapets skönlitterära utskott från och med år 1883 samt vice ordförande för samma sällskap från 1893; ledamot af en mängd olika prisnämnder för bedömande af dels litterära arbeten dels bildande konst, såsom vid täflingen angående Alexanders II:s monument, vid täflingen om gafvelgruppen för Ständerhuset o. s. v., en följd af år varit ledamot af Finska Konstföreningens pris- och inköpsnämnd; ledamot af den af K. Senaten 1889 tillsatta komitén för utdelande af litterära understöd; ledamot af Finska Teaterns direktion från år 1890; ledamot af Folkupplysningssällskapets styrelse från år 1891; ledamot af redaktionskomitén för utgifvande af J. W. Snellmans samlade skrifter; ordförande i den af K. Senaten 1894 nedsatta delegationen för utarbetande af förslag

till restaurering af Åbo domkyrka och dess grafmonument; den 4 maj 1895 af K. Senaten utnämnd till intendent för Cygnaei galleri; vid landtdagen 1894 och följande landtdagar af bondeståndet utsedd till ledamot i delegationen för vården af framlidne medicinedoktor H. F. Antells åt Finlands folk testamenterade samlingar; ordförande i den af Finska Litteratursällskapet tillsatta bestyrelsen för Elias Lönnrots monumentet.

Studieresor. Efter att ha 1871 och 1873 deltagit i tvenne af Finska Fornminnesföreningen utsända konsthistoriska expeditioner (i den senare som ledare) i hemlandet, idkat studier dels i medeltidens kyrkliga konst, dels i allmän konsthistoria i Tyskland, Italien, Skandinavien, Holland, Belgien, Paris, Wien och Spanien samt i litteraturhistoria i Berlin och Paris under särskilda resor 1876—78, 1880—81 (inskrifven som student vid universitetet i Berlin), 1885, 1893—94, hvarutom äfven under kortare resor verkställt konsthistoriska forskningar rörande finska konstnärer i Stockholm, Uppsala, Düsseldorf o. a. samt såsom ordförande i delegationen för uppgörande af förslag till restaureringen af Åbo domkyrka 1895 besökt särskilda restaurerade kyrkor i Sverige och Danmark äfvensom 1900 studerat kyrkoarkitekturen i Östersjöprovinserna och norra Tyskland.

Författareverksamhet och utgifna skrifter:

Runoilija Aleksis Kivi, föredrag tryckt i Kirjallinen Kuukauslehti 1872 och sedan omarbetadt som inledning till skaldens samlade arbeten 1877 och 1898.

Siipialttarit, Tutkimus keskiajan taiteen alalla, akademisk afhandling för licentiatgrad, 1878.

Kertomus Rauman, Eurajoen ja Lapin kirkoista. I Vetenskaps-Societetens Bidrag h. 33, 1880,

Om de pergameniska fynden, i Vetenskaps-Societetens Öfversigt XXIII, 1881.

Kalevalan Tutkimuksia I, Helsingfors 1882.

Lamottes afhandlingar om tragedin, jämförda med Lessing, i Vetenskaps-Societetens acta, 1886; i tysk öfversättning tryckt i Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte 1899.

Nationalmuseum för Finland, broskyr, hvilken i finsk version ingått i Finska Fornminnesföreningens Tidskrift 1887.

Johannes Takanen, elämä ja teokset, Helsingfors 1888.

Werner Holmberg, lefnad och verk, Helsingfors 1890.

Samma arbete på finska språket.

Suomalaisen taiteen historia pääpiirteissään, Helsingfors 1891.

Finlands finska litteratur i „Finland i XIX seklet“, Helsingfors 1893.

Om museiförhållandena i Berlin, broskyr, Helsingfors 1894.

Kansa Saksan kertomarunoudessa 1750—1850, Helsingfors 1894.

Elias Brenner, en forskare och konstnär från Karlarnes tid, Helsingfors 1896.

Samma arbete på finska.

Z. Topelii minne, föredrag vid Porthansfesten 1898, Helsingfors 1898.

Samma skrift på finska.

Redigerat femte tillökta och med anmärkningar försedda upplagan af Dikter af Lars Stenbäck, Helsingfors 1899.

Lars Stenbäck (lefnadsteckning), Helsingfors 1900.

Till finskan öfversatt: The Cricket on the Hearth (Kotisirkka) af Ch. Dickens, tryckt i Novellikirjasto 1870, samt

Kongsemnerne (Kuninkaanalut) af Henrik Ibsen, tryckt 1884.

Dessutom publicerat, i Finska Fornminnesföreningens Tidskrift och i Finskt Museum: Kertomus Messukylän ja Hauhon kirkoista, Suomalaisia kalkkeja I—II samt andra uppsatser beträffande inhemsk konstarkeologi och konst; i Nordisk Tidskrift anmälan af Retzii Kranier; i franska tidskriften Melusine meddelanden angående finsk folklore 1885—86; i Joukahainen och andra album, i Kirjallinen Kuukauslehti och Valvoja, i Morgonbladet, Uusi Suometar o. s. v. en mängd uppsatser företrädesvis rörande litteratur, folklore, teater och bildande konst; samt slutligen skrifvit ett antal biografier till såväl Nimikirja som under utgifning varande Finsk biografisk handbok.

Det föredrag, hvarmed professor Aspelin tillträder sitt ämbete, har till ämne: *Kirjallisuuden historian tehtävästä.*

Till åhörande af föredraget, som hålles lördagen den 12 oktober 1901 kl. 11 f. m. i Universitetets solennitetsal, får jag i egenskap af Historisk-filologiska sektionens decanus vördsamt inbjuda jemte Universitetets samtliga medlemmar den vetenskapliga forskningens och de akademiska studiernas främjare och vänner.

F. Gustafsson.